

Резюмета на публикациите на д-р Десислава Алексова за периода 2009-2023 г., по реда в библиографското описание по показатели

Група от показатели В

Показател 3. Хабилитационен труд – монография

Алексова, Д. 2021. **Устойчиво развитие на община Чипровци като туристическа дестинация. Създаване на туристически бранд и стратегическо планиране**, Академично издателство: За буквите – О писменехъ, София, 418 с. ISBN 978-619-185-510-0 (PDF) / ISBN 978-619-185-509-4 (мека корица)

Резюме на български език

Целта на монографията е да запознае потенциалните читатели с основните принципи и с научноизследователските подходи при проучванията на туристическата среда и устойчивото развитие на туристическа дестинация, създаването на туристически бранд, както и организацията и технологията на стратегическото планиране на местно ниво. Изведени са основните теоретични постановки за понятията туристическа дестинация, жизнен цикъл на дестинацията и бранд на дестинацията. Приложен е интердисциплинарен подход при проучване на неразвита туристическа дестинация, като е ползван теоретичен и практически опит на автора от предходни дестинационни изследвания.

Актуалността на темата се свързва с неразпознаваемостта и неефективното използване на туристическите ресурси в община Чипровци на настоящия етап, въпреки включването на килимарските традиции в списъка на световното нематериално културно наследство на ЮНЕСКО. Туризмът не фигурира във визията на програмни документи и практически все още липсват достатъчно реализирани целенасочени местни политики в сектора. Същевременно устойчивото развитие е заложено в Националната стратегия за развитие на туризма и представлява приоритет на Световната туристическа организация. Това налага адаптиране и прилагане на работещ модел и утвърдени методики за устойчиво развитие на туристическа дестинация.

Обект на изследване е община Чипровци в качеството на териториална система за отдих и туризъм (ТСОТ), като за целта са проучени различни модели на ТСОТ, на база на които туристическите ресурси, материалната база, административният капацитет, пазарната среда и кадровата обезпеченост на дестинацията са анализирани като нейни подсистеми. Като туристическа дестинация общината притежава ограничени ресурси за развитие на някои специализирани видове туризъм. Съхранената природа, растителното и животинско разнообразие и защитени зони са основна предпоставка за развитие на екологичен и в частност орнитоложки и ботанически туризъм. Благоприятните форми на релефа, в съчетание с малки пещери и водопади, биха могли да привличат туристи за планински, приключенски и екстремни спорт и туризъм. Историческите и религиозни паметници са основа за комплексно предлагане на културен, фестивален и религиозен туризъм. Благоприятни възможности има за развитие на образователен и доброволчески туризъм. Ресурсите на община Чипровци все още не се използват рационално за устойчиво развитие на алтернативни видове туризъм, като основен ограничаващ фактор е отдалечеността на дестинацията от основните пътни артерии, столицата и по-големите областни градове – Велико Търново, Русе и др. Общината няма работеща дългосрочна

стратегия за развитие на туризма все още, но вече има усилия на местната власт в тази насока, като за основа е положен научноизследователски подход при Програмата за развитие на туризма на община Чипровци 2021-2027 г., която е разработената от автора, одобрена и гласувана от Общински съвет.

Предмет на изследване в монографията са: 1) проучването, анализът и оценката на туристическия потенциал на община Чипровци, като подсистеми на ТСОТ и изследване на взаимовръзките между тях, 2) възможностите за създаване на туристически бранд и 3) стратегическо планиране на устойчивото туристическо развитие на дестинацията.

Целта на изследването обхваща анализ и оценка на ресурсния потенциал, създаване на туристически бранд, както и формулиране на стратегически цели и приоритети за устойчиво развитие на туризма в община Чипровци. Във връзка с посочената цел са формулирани и изпълнени следните основни изследователски задачи: 1. Изясняване същността на ТСОТ на местно пространствено ниво и разкриване на взаимовръзките на отделните подсистеми. 2. Анализ и оценка на подсистемите на ТСОТ на община Чипровци за очертаване нейната продуктова политика и насоките за устойчиво развитие. 3. Прилагане на методика за оценка на туристическите ресурси и извеждане на критерии за оценка на туристическия потенциал на местно ниво. 4. Проучване на съществуващите схеми за туристическо райониране и разработване на туристическа схема за микрорайониране по примера на общини Ботевград, Костинброд и Горна Малина. За целта са анализирани различни модели на туристическо райониране, на база на които е съставена авторска таксономична схема за туристическо микрорайониране и зонирание на дестинация на локално ниво. 5. Проучване на различни аспекти на устойчивото развитие и добри практики в подобрени дестинации; 6. Извеждане на критерии и показатели за устойчиво туристическо развитие на местно ниво на база на добри европейски практики, като за целта е направен сравнителен анализ с научноизследователската работа на автора с други дестинации. 7. Създаване и управление на туристически бранд Чипровци, на базата на иновативен научноизследователски подход и местните дадености на дестинацията; 8. Формулиране на цели и стратегически приоритети за устойчиво туристическо развитие на община Чипровци.

За постигане на изследователската цел и решаване на основните задачи в монографията е използвана съвкупност от общонаучни и частни методи, съответстващи на интердисциплинарния и хетерогенен характер на ТСОТ на местно ниво – методи на анализ и синтез, камерален метод, математико-статистически методи, картографски метод, ГИС, SWOT анализ, социологически методи и др. Основните подходи на изследването са системният, свързан със системния характер на ТСОТ и емпиричният подход, използван за набиране на необходимата по обем и характер първична количествена и качествена информация (ниска степен на проученост на обекта на изследване). Използваните методи на изследване стъпват на дедуктивен подход, тоест изводите се извеждат по логически път от общите положения към частните случаи. Използвани са още подход на проучвания и систематизиране на информация на литературни източници и планови документи; набиране, обработка, систематизиране и интерпретиране на статистически данни и документи; метод на критичния анализ и експертна оценка; метод на сравнителния анализ; анкетен метод и натурно обследване; аналитично-прогнозен метод; научен анализ и синтез, работа с фокус групи; теренно наблюдение.

Защитаваната изследователска теза е, че постигането на устойчиво развитие на туристическа дестинация на местно ниво е възможно само при системно използване и прилагане на критериите и показателите за анализ и оценка на туристическия потенциал, ясно дефиниране и следване на стратегическите цели и приоритети за устойчивото

развитие на туристическа дестинация, съобразно нейната идентичност и репутация. Основните проблеми и ограничения са свързани с липсата на достатъчно актуална и достоверна информация за туристическите ресурси и обекти на територията на общината, доставчиците на услуги и състоянието на туристическото предлагане. При анкетните проучвания, насочени към посетителите, сериозен недостатък се оказва липсата на целенасочена местна политика, свързана с туризма, както и недостатъчен маркетинг и реклама. Пълната липса на предходни научноизследователски проучвания, мониторинг на посетителите и налична статистическа информация възпрепятства изготвянето на задълбочени анализи. Липсата на квалифицирани кадри и традиции в областта на туризма, затихващата функция на туристическите обекти и фактът, че никога преди това общината не е работила целенасочено за развитието на сектора, се оказаха друг сериозен ограничителен фактор. Въпреки посочените ограничения е разработена богата продуктова палитра, обхващаща възможностите за устойчиво развитие на туризма на местно ниво. Разработени са маркетингови и комуникационни насоки за маркетингане на туристическия продукт, както и практически маркетингов план за цялостната маркетингова и рекламна политика на общината.

Монографията е предназначена както за студенти, изучаващи туризъм, маркетинг и масови комуникации в различните университети, стопански, журналистически и географски факултети в страната, така и за преподаватели и експерти по туризъм, маркетинг и връзки с обществеността, туристически организации, институции и предприемачи в областта на туризма. Тя е полезно практическо ръководство за местните власти и организациите за управление на туристическите райони в страната.

Резюме на английски език:

The purpose of the monograph is to familiarize potential readers with the basic principles and research approaches in the studies of the tourist environment and the sustainable development of a tourist destination, the creation of a tourist brand, as well as the organization and technology of strategic planning at the local level. The main theoretical propositions for the concepts of tourist destination, destination life cycle and destination brand are presented. An interdisciplinary approach was applied in the study of an undeveloped tourist destination, using the theoretical and practical experience of the author from previous destination studies

The topicality of the topic is connected with the unrecognizability and inefficient use of tourist resources in the municipality of Chiprovtsi at the current stage, despite the inclusion of carpet traditions in the list of UNESCO's world intangible cultural heritage. Tourism does not figure in the vision of program documents and in practice there is still a lack of sufficiently implemented targeted local policies in the sector. At the same time, sustainable development is included in the National Tourism Development Strategy and is a priority of the World Tourism Organization. This necessitates the adaptation and application of a working model and established methodologies for the sustainable development of a tourist destination.

The object of research is the municipality of Chiprovtsi as a territorial system for recreation and tourism. different models of the territorial system for recreation and tourism (TSOT) have been studied, based on which the tourist resources, the material base, the administrative capacity, the market environment and the human resources of the destination have been analyzed as subsystems of the TSOT. For the purpose, different models of the territorial system for recreation and tourism (TSOT) have been studied, based on which the tourist resources, the material base, the administrative capacity, the market environment and the human resources of the destination have been analyzed as subsystems of the TSOT. As a tourist destination, the municipality has limited resources for the development of some specialized types of tourism. Preserved nature, plant and animal diversity and protected areas are a basic prerequisite for the

development of ecological and, in particular, ornithological and botanical tourism. The favorable landforms, combined with small caves and waterfalls, could attract tourists for mountain, adventure and extreme sports and tourism. Historical and religious monuments are the basis for a comprehensive offer of cultural, festival and religious tourism. There are favorable opportunities for the development of educational and volunteer tourism. The resources of the municipality of Chiprovtsi are still not rationally used for the sustainable development of alternative types of tourism, as the main limiting factor is the distance of the destination from the main road arteries, the capital and the larger regional cities - Veliko Tarnovo, Ruse, etc. The municipality does not yet have a working long-term strategy for the development of tourism, but there are already efforts by the local government in this direction, based on a scientific-research approach, and work is being done on the Tourism Development Program of the Municipality of Chiprovtsi 2021-2027, which was developed by the author, accepted and voted by the Municipal Council.

The subject of research in the monograph are: 1) the study, analysis and evaluation of the tourist potential of the municipality of Chiprovtsi, as subsystems of the territorial system for recreation and tourism) TSOT and the study of the interrelationships between them, 2) the possibilities for creating a tourist brand and 3) strategic planning of sustainable tourism development of the destination. The purpose of the research covers analysis and assessment of the resource potential, creation of a tourist brand, as well as formulation of strategic goals and priorities for sustainable development of tourism in the municipality of Chiprovtsi. In connection with the stated goal, the following main research tasks have been formulated and executed: 1. Clarifying the nature of TSOT at the local spatial level and revealing the interrelationships of the individual subsystems. 2. Analysis and evaluation of the TSOT subsystems of the municipality of Chiprovtsi to outline its product policy and guidelines for sustainable development. 3. Application of a methodology for evaluating tourist resources and deriving criteria for evaluating the tourist potential at the local level. 4. Study of the existing tourist zoning schemes and development of a tourist micro-zoning scheme based on the example of the municipalities of Botevgrad, Kostinbrod and Gorna Malina. For the purpose various schemes of tourist zoning were analyzed, based on which an author's taxonomic scheme for tourist micro-zoning and destination zoning at the local level was compiled 5. Study of various aspects of sustainable development and good practices in selected destinations; 6. Criteria and indicators for sustainable tourism development at the local level are derived based on good European practices and a comparative analysis with the author's research work with other destinations 7. Creation and management of tourist brand Chiprovtsi, based on an innovative research approach and the local conditions of the destination; 8. Formulation of goals and strategic priorities for sustainable tourism development of Botevgrad municipality.

To achieve the research goal and solve the main tasks in the monograph, a set of general scientific and private methods is used, corresponding to the interdisciplinary and heterogeneous nature of TSOT at the local level - methods of analysis and synthesis, camera method, mathematical-statistical methods, cartographic method. GIS, SWOT analysis, sociological methods, etc. The main approaches of the research are the systematic, related to the systemic nature of TSOT and the empirical approach, used to gather the necessary volume and nature of primary quantitative and qualitative information (low degree of study of the research object). The research methods used follow a deductive approach, that is, conclusions are drawn logically from general situations to specific cases. An approach of research and systematization of information from literary sources and planning documents was also used; collection, processing, systematization and interpretation of statistical data and documents; method of critical analysis and expert evaluation; comparative analysis method; survey method and field survey; analytical-prognostic method; scientific analysis and synthesis, work with focus groups; field observation.

The defended research thesis is that the achievement of sustainable development of a tourist destination at the local level is possible only with the systematic use and application of the criteria and indicators for the analysis and evaluation of the tourist potential, clear definition and following of the strategic goals and priorities for the sustainable development of a tourist destination according to its identity and reputation. The main problems and limitations are related to the lack of sufficient up-to-date and reliable information about the tourist resources and objects on the territory of the municipality, the service providers and the state of the tourist offer. In visitor surveys, a serious shortcoming was the lack of targeted local tourism-related policy, as well as insufficient marketing and advertising. The complete lack of previous research studies, visitor monitoring and available statistical information hinders the preparation of in-depth analyses. The lack of qualified personnel and traditions in the field of tourism, the diminishing function of tourist sites and the fact that the municipality had never before worked purposefully for the development of the sector, proved to be another serious limiting factor. Despite the mentioned limitations, a rich product palette has been developed, covering the possibilities for sustainable development of tourism at the local level. Marketing and communication guidelines have been developed for the development of tourism in the municipality of Chiprovtsi and the marketing of the tourist product, including a practical marketing plan.

The monograph is intended both for students studying tourism, marketing and mass communications in the various universities, business, journalism and geography faculties in the country, as well as for teachers and experts in tourism, marketing and public relations, tourist organizations, institutions and entrepreneurs in the field of tourism. It is a useful practical guide for local authorities and tourism management organizations in the country.

Показател 5. Публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор"

Алексова, Д. 2019. **Модел за устойчиво развитие на формираща се туристическа дестинация по примера на община Ботевград**, МВБУ, София, 310 с., ISBN 978-954-9432-91-6 (мека подвързия), ISBN 978-954-9432-92-3 (pdf)

Резюме на български език:

Монографията е с обем от 310 страници, включващи увод, четири глави, заключение, библиография и приложения. Съдържанието е онагледено с над 30 таблици и 40 фигури, включени в основния текст, и библиографията на книгата. Целта на монографията е да анализира и оцени ресурсния потенциал за устойчиво развитие на туризма в община Ботевград. Обект на изследване е туристическият потенциал на Община Ботевград. Предмет на изследването е изследване, анализ и оценка на туристическия потенциал (туристически ресурси/атракции, човешки ресурси, материална база, административен капацитет). Защищаваната изследователска теза е, че постигането на устойчиво развитие на туристическа дестинация на местно ниво е възможно само чрез системно използване и прилагане на критериите и показателите за анализ и оценка на туристическия потенциал, ясно дефиниране и следване на стратегически цели и приоритети за устойчиво развитие за развитие на туристическа дестинация Ботевград. Проучването на туристическия потенциал, условията и възможностите за развитие на устойчив туризъм в община Ботевград се основава на използването на широк набор от общи и частни методи: количествени, включващи интервюта и анкети и качествени, включващи консултации и работа във фокус групи. Използват се предимно емпирични методи на изследване: методът на теренното наблюдение; методи за качество: консултация; количествени методи: анкети, работа с фокус групи от представители на местната общност; събиране на първична информация, обработка и анализ на факти и документи. Методи за статистическо изследване: получаване на статистически данни от институционални системи и регистри, резултати от наблюдения, информация от предишни многократни прояви на изследваните събития и процеси, наблюдения на изследвани обекти за създаване на първоначални статистически данни. Географски методи на изследване: пространствен анализ на ресурсния потенциал, локализация на изследваните обекти и картографски методи за създаване на изходни данни за обектите, обект на изследване. Социологически методи на изследване: работа с фокус групи. Във въведението се акцентира върху актуалното състояние на темата, свързана с неузнаваемостта на Община Ботевград на този етап като туристическа дестинация и неефективното използване на туристическите ресурси. Ясно са дефинирани целта, задачите, обектът и предметът на изследователската теза, като се очертават методите на изследване, основните проблеми и ограничения.

Резюме на английски език:

The monograph has a volume of 310 pages, covering an introduction, four chapters, a conclusion, bibliography and annexes. The content is illustrated with over than 30 tables and 40 figures, included in the main text, and the bibliography of the book. The aim of the monography is to analyze and evaluate the resource potential for sustainable tourism development in the municipality of Botevgrad. The object of research is the tourism potential of Botevgrad Municipality. The subject of the study is the research, analysis and evaluation of tourism potential (tourist resources / attractions, human resources, material base, administrative

capacity). The research thesis being defended is that the achievement of a sustainable development of a tourist destination at a local level is possible only by systematically using and applying the criteria and indicators for analysis and evaluation of tourism potential, clearly defining and following the strategic objectives and priorities for sustainable development for the development of tourist destination Botevgrad. The study of tourism potential, conditions and opportunities for sustainable tourism development in the municipality of Botevgrad is based on the use of a wide range of general and private methods: quantitative, including interviews and surveys and qualitative, including consultation and focus group work. Empirical methods of study are mainly used: the field observation method; quality methods: consultation; quantitative methods: surveys, work with focus groups of local community representatives; collecting primary information, processing and analyzing facts and documents. Statistical survey methods: obtaining statistical data from institutional systems and registers, results of observations, information from previous multiple occurrences of the studied events and processes, observations of surveyed sites for creation of initial statistics data. Geographic methods of research: spatial analysis of resource potential, localization of the studied objects, and cartographic methods for the creation of output data for the objects subject of the study. Sociological methods of research: work with focus groups. The introduction focuses on the current condition of the topic related to the unrecognizability of the Botevgrad Municipality, at this stage, as a tourist destination and the inefficient use of the tourist resources. The aim, tasks, object and subject of the research thesis are clearly defined, outlining the methods of research, the main problems and limitations.

Показател 6. Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация

Alexova, D., E. Alexandrova, M. Vodenska and N. Popova, 2021. **Contemporary Challenges to the Sustainable Development of Tourism in the National Resorts of Bulgaria.** Sixth International Scientific Conference “BUSINESS AND REGIONAL DEVELOPMENT”, Business Development, Innovation and Circular Economy, ISSN: 2261-2424

Изследването включва проучване на потенциала за устойчиво туристическо развитие на националните курорти в България и възможностите за управление на дестинациите. Основните акценти са насочени към техните етапи на развитие, допуснати грешки в планирането и нормативната уредба и определяне на насоки за тяхното устойчиво развитие, съобразено със съвременните тенденции. Обърнато е внимание на анализа и оценката на туристическия потенциал, които са представени като подсистеми на териториалната система за отдих и туризъм. Извършено е проучване на взаимовръзките между тях, дефиниране на стратегически приоритети и предложения за устойчиво развитие на туризма на местно ниво. Доказано е, че успешното развитие на устойчив туризъм в националните курорти е свързано с провеждането на системни маркетингови проучвания, ефективно планиране и мониторинг на туризма.

The survey includes a study of the potential for sustainable tourist development of national resorts in Bulgaria and the opportunities for destination management. The main accents are focused on their stages of development, mistakes made in the planning and regulations and setting guidelines for their sustainable development, in accordance with current trends. Consideration has been given to the analysis and evaluation of tourism potential which are represented as subsystems of the territorial recreation and tourism system. A study of the interconnections between them, the definition of strategic priorities and the proposals for a sustainable tourism development at a local level was carried out. It has been proven that successful sustainable tourism development in the national resorts is related to conducting systematic marketing studies, effective tourism planning and monitoring.

Показател 7. Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове

1. Алексова, Д., Д. Гюрова. 2009. **Развитие на ботанически туризъм в района на селата Ягодина, Триград и Мугла.** Екологично инженерство и опазване на околната среда = Ecological Engineering and Environment Protection, 8 (3-4), с. 112-118. ISSN 1311-8668

Проучването обхваща територията на Ягодинска-Триградска туристическа локация, където са съсредоточени сравнително малки по площ защитени територии, съхраняващи редица значими конзервационни растителни и животински видове. Докладът разглежда предимно редки, застрашени, ендемични и характерни видове растения за Родопите, както и тяхната конзервационна стойност и атрактивност. Направен е анализ на туристическото предлагане, включително потенциала за отдих, степента на ангажираност на местното население в управлението и експлоатацията на туристическите обекти и предлагането на допълнителни услуги, както и съществуващите ботанически маршрути. Разгледана е ролята на посетителските центрове, предложенията за нови туристически атракции и възможностите за наблюдение на интересни растителни видове, за да се предложи интегриран туристически продукт. Следват насоки за устойчиво развитие на ботаническия туризъм, който допринася за опазването на природните ресурси в туристическата зона със значително биоразнообразие.

The survey covers the territory of Yagodinska-Trigrad tourist location where the relatively small size protected areas are concentrated, storing a number of significant conservation plant and animal species. The report examines mostly rare, threatened, endemic and characteristic plant species of the Rhodope Mountains, as well as their conservation value and attractiveness. An analysis of tourism supply has been made, including the recreation potential, degree of involvement of local people in management and operation of tourist sites and additional services supply and also the existing botanical routes. The role of visitor centers, proposals for new tourist attractions and opportunities for observation of interesting plant species is examined, in order to offer an integrated tourist product. The following are guidelines for the sustainable development of botanical tourism, which contributes to the conservation of natural resources in the tourist area with significant biodiversity.

2. Алексова, Д. 2009. **Създаване на трансграничен парк "Родопи" - опазване на природните ресурси и устойчиво развитие на туризма.** Екологично инженерство и опазване на околната среда = Ecological Engineering and Environment Protection. 8. (3-4), с. 119-127. ISSN 1311-8668

Докладът разглежда възможността за създаване на трансграничен парк в Западните Родопи, съставен от две основни части, на територията на Република България и Република Гърция. В обхвата на бъдещия парк „Родопи” попадат конзервационно значими, богати на реликтни, ендемични, редки и защитени видове територии, характеризиращи се със значително многообразие на ландшафта и екосистемите, в това число девствени и стари гори. Проучени са световни и европейски практики, които показват важността на въпроса за трансграничните паркове и необходимостта от междудържавно сътрудничество в това отношение. Ограничената площ на защитените територии в гръцката и в българската част на Родопите, както и липсата на съответствие между защитния им статус, води до отсъствие на единна система на управление на

териториите от двете страни на границата. Изследването акцентира върху необходимостта от функциониране на управленски звена във всяка от страните, което да се базира на общи принципи, с коопериране в планирането и управлението, извършване на мониторинг и изпълнение на общи проекти. По този начин ще се подпомогне укрепването на структурите на местните организации, сътрудничеството в управлението и защитата на трансграничните територии, трансграничния обмен на опит и създаване на партньорства между местни организации и хора.

The report examines the possibility of creating a cross-border park in the Western Rhodopes, consisting of two main parts, on the territory of the Republic of Bulgaria and the Republic of Greece. Within the scope of the future "Rhodope" park are areas of conservation significance, rich in relict, endemic, rare and protected species, characterized by a significant diversity of landscapes and ecosystems, including virgin and old forests. World and European practices are studied, which show the importance of the issue of transboundary parks and the need for interstate cooperation in this regard. The limited area of the protected territories in the Greek and the Bulgarian part of the Rhodopes, as well as the lack of correspondence between their protective status, leads to the absence of a unified system of management of the territories on both sides of the border. The study emphasizes the need for the functioning of management units in each of the countries, which should be based on common principles, with cooperation in planning and management, monitoring and implementation of common projects. In this way, the strengthening of the structures of local organizations, cooperation in the management and protection of cross-border territories, the cross-border exchange of experience and the creation of partnerships between local organizations and people will be supported.

3. Алексова, Д. 2011. **Регионална марка "Странджа" - предпоставка за повишаване на качеството и развитие на устойчив туризъм в природния парк.** В: Сборник с доклади от научна конференция Туризмът - състояние и перспективи, 25 и 26 февруари 2011 г, Пловдив. Колеж по икономика и администрация, с. 89-102, ISBN 9789549277616

В доклада са направени анализ и оценка на природните и антропогенни туристически ресурси, с които разполага природният парк. Условието за развитие на туризма и ролята на парковата дирекция за неговото управление в контекста на устойчивото развитие. Представена е регионална марка за качество, която следва принципите на отговорния маркетинг, нейните особености и предимствата, свързани с качеството на туристическото предлагане в защитената територия и приносът ѝ за разпознаваемост на дестинацията. Доказана е изследователската теза, че регионална марка "Странджа" е предпоставка за повишаване на качеството и развитие на устойчив туризъм в природния парк.

The report analyzes and evaluates the natural and anthropogenic tourism resources available to the nature park. The conditions for the development of tourism and the role of the park directorate for its management in the context of sustainable development. A regional quality mark is presented, which follows the principles of responsible marketing, its features and advantages related to the quality of the tourist supply in the protected area and its contribution to the recognition of the destination. The research thesis that the regional brand "Strandja" is a prerequisite for increasing the quality and development of sustainable tourism in the nature park has been proven.

4. Алексова, Д. 2011. **Природозащитен център "Източни Родопи" – обект за орнитоложки, образователен и екотуризм.** В: Възможности и проблеми за развитието на алтернативните форми на туризъм в малките селища. Научно-приложна конференция с международно участие. Сборник доклади = Opportunities and Problems for Alternative Forms of Tourism Development in Small Villages. Пловдив, Академично издателство при Център за евроинтеграция и култура, с. 97-106. ISBN 9789549498622

Проучването представя значението на Природозащитен център „Източни Родопи” за развитието на устойчив туризъм и доброволчески дейности в района на Маджарово. Докладът предоставя информация за някои най-добри практики за орнитологичен, образователен и екотуризм, съчетан с приключенски и културни дейности: рафтинг, каяк, конна езда, планинско колоездене и обиколки с водач в района. Дават се общи предложения за конкретни туристически продукти, взаимодействие с местните власти и принос към опазването на природата и екологичното образование.

The survey presents the importance of Environmental Center “Eastern Rhodopes” for the development of sustainable tourism and voluntary activities in the region of Madjarovo. The paper provides information for some best practices for ornithological, educational and ecotourism, combined with adventure and cultural activities: rafting, kayaking, horse riding, mountain biking and guided tours in the area. General proposals are given for specific tourist products, interaction with local authorities and contribution to the nature conservation and environmental education.

5. Алексова, Д. 2011. **Магията на Родопите, изразена във възрожденската архитектура, живите традиции и пъстрия фолклор на Широка лъка.** In: *Varia Thracica : Studia in honorem Mariae Čičikova*. София. Академично издателство "Марин Дринов", с. 292-302. ISBN 9789543224142

Изследването разглежда архитектурата, традициите, занаятите, фолклора, местните празници и чествания в Родопите и най-вече в село Широка лъка от периода на българското Възраждане. Акцентът е върху типичните родопски къщи, архитектурни ансамбли и резервати, съхранили образци на красивата родопска архитектура от епохата на Възраждането. Направен е анализ на занаятите и традициите, съхранени в Родопите. Изследването разглежда запазените народни носии, местни празници и традиции, които са придали уникалността на дестинацията.

The survey examines architecture, traditions, crafts, folklore, local festivals and the celebrations in the Rhodope Mountains and mostly in the village of Shiroka Luka from the period of Bulgarian Renaissance. There is an accent of the typical Rhodope houses, architectural ensemble and reserves which have preserved specimens of the beautiful Rhodope architecture from the Renaissance. An analysis of crafts and traditions preserved in Rhodope Mountains has been made. The survey examines the preserved folk costumes, local festivals and traditions which have given the uniqueness of the destination.

6. Алексова, Д. 2012. **Устойчиво развитие на туризма в природен парк Витоша.** В: Предизвикателства пред съвременната икономика. Девета международна научна конференция : 22-23 юни 2012 г. Бояна. София, МВБУ, с. 679-698. ISBN 9789549432572

Проучването представя общата характеристика на Природен парк „Витоша” – неговите природни дадености и културно наследство. Разгледани са туристическата инфраструктура, инвестиционните проекти и дейностите, регламентирани в плана за управление на природния парк в контекста на устойчивото развитие на туризма в защитена територия. Докладът предоставя информация за някои добри практики – ботанически и тематични пътеки, образователен туризъм, съоръжения за хора с увреждания, туристически атракции. Направен е анализ на ролята на Дирекцията на Природен парк “Витоша”, Регионалната инспекция по околната среда и водите и други заинтересовани страни, както и съпоставка между потенциалните възможности за развитие на масов и алтернативен туризъм и някои заплахи за защитената територия. Дадени са общи предложения за конкретни туристически продукти, взаимодействие с местните власти и принос в опазването и екологичното образование.

The survey presents the general characteristics of “Vitosha” Nature Park – its natural resources and heritage. It examines the tourist infrastructure, investment projects and activities regulated in the management plan of the nature park in the context of the sustainable development of tourism in a protected area. The paper provides information for some best practices – botanical and thematic paths, educational tourism, facilities for people with disabilities, tourist attractions. An analysis of the role of “Vitosha” Nature Park Directorate, Regional Inspection for Environment and Waters and other stakeholders has been made and also a comparison between the potential opportunities for mass and alternative tourism development and some threats for the protected area. General proposals are given for specific tourist products, interaction with local authorities and contribution to the conservation and environmental education.

7. Алексова, Д. 2012. **Драгоманско блато и Чепън планина – формираща се дестинация за алтернативен туризъм.** В: Сборник с доклади от трета годишна научна конференция "Екологизация - 2011". II. Секция Рекреационна екология и туризъм. София, Нов български университет, с. 1-6. ISBN 9789545353570

Проучването обхваща територията на Драгоманското блато – най-голямата естествена карстова влажна зона в България и Чепън планина, разположена в близост до гр. Драгоман. Дестинацията е зона от Натура 2000, съхраняваща редица конзервационно значими растителни и животински видове. Направен е анализ на потенциала за алтернативен туризъм, включително потенциала за отдих, развитие на образователен туризъм, степента на ангажираност на местното население в екологични дейности и предлагане на допълнителни услуги. Разгледана е ролята на новия посетителски център, предложения за нови туристически атракции и възможности за наблюдение на интересни растителни и птичи видове, за да се предложи интегриран туристически продукт. Подолу са дадени насоки за устойчиво развитие на неизвестна туристическа дестинация извън популярните маршрути, което допринася за популяризирането и опазването на природните ресурси във влажна зона със значително биоразнообразие.

The survey covers the territory of Dragoman Marsh – the largest natural karst wetland in Bulgaria and Chepan Mountain, situated near the town of Dragoman. The destination is Natura 2000 site, storing a number of significant conservation plant and animal species. An analysis of the potential for alternative tourism has been made, including the recreation potential, development of educational tourism, the degree of involvement of local people in environmental activities and additional services supply. The role of the new visitor center,

proposals for new tourist attractions and opportunities for observation of interesting plant and bird species is examined, in order to offer an integrated tourist product. The following are guidelines for the sustainable development of unknown tourist destination out of the popular routes, which contributes to the promotion and conservation of natural resources in a wetland with significant biodiversity.

8. Алексова, Д. 2012. **Център за размножаване и рехабилитация на сухоземни костенурки - принос за развитие на екотуризъм в Еминска планина.** В: Сборник с доклади от трета годишна научна конференция "Екологизация - 2011". II. Секция Рекреационна екология и туризъм. София, Нов български университет, с. 7-13. ISBN 9789545353570

Изследването представя значението на Центъра за размножаване и рехабилитация на костенурки и ролята му за развитието на екотуризма в района на Еминска планина. По-голямата част от територията е зона от Натура 2000 или включва защитени територии съгласно националното законодателство, съхраняващи голям брой защитени растителни и животински видове. Докладът предоставя информация за някои екотуристически практики, инициирани от Центъра за костенурки, както и взаимодействие между заинтересованите страни и принос към опазването на природата чрез екологично образование, доброволчески дейности и устойчив туризъм. Следват насоки за развитие на екотуризъм в нова туристическа дестинация извън популярните маршрути, която допринася за популяризирането и опазването на природните ресурси в дестинация със значително биоразнообразие и културно наследство.

The survey presents the importance of Tortoise Centre for Breeding and Rehabilitation and its role for the development of ecotourism in the region of Eminska Mountain. The major part of the territory is Natura 2000 site or includes protected areas according to the national legislation, storing a great number of conservation plant and animal species. The paper provides information for some ecotourism practices initiated by the Tortoise Centre as well as interaction among stakeholders and contribution to the nature conservation through environmental education, voluntary activities and sustainable tourism. The following are guidelines for the development of ecotourism in a new tourist destination out of the popular routes, which contributes to the promotion and conservation of natural resources in a destination with significant biodiversity and cultural heritage.

9. Алексова, Д., Д. Гюрова. 2012. **Растителност и флора на природен парк Витоша – възможности за развитие на ботанически туризъм.** В: Сборник с доклади от трета годишна научна конференция "Екологизация - 2011". II. Секция Рекреационна екология и туризъм. Нов български университет, с. 14-21. ISBN 9789545353570

Проучването изследва растителността и флората на природен парк Витоша. Представени са предимно редки, застрашени, ендемични и характерни растителни видове за природния парк и техните местообитания, както и тяхната консервационна стойност и атрактивност. Направен е анализ на туристическото предлагане, включително рекреационния потенциал и функционирането на съществуващите ботанически маршрути. Документът предоставя информация за някои добри практики – ботанически и тематични пътеки и панели, включително за хора с увреждания. Дадени са общи изводи

за конкретни продукти за ботанически туризъм в контекста на устойчивото развитие в защитената територия.

The survey examines the vegetation and flora of Vitosha Nature Park. It presents mostly rare, threatened, endemic and characteristic plant species of the nature park and their habitats, as well as their conservation value and attractiveness. An analysis of tourism supply has been made, including the recreation potential and operation of the existing botanical routes. The paper provides information for some best practices – botanical and thematic paths and panels, including for people with disabilities. General conclusions are given for specific products for botanical tourism in the context of the sustainable development in the protected area.

10. Алексова, Д. 2012. **Развитие на екотуризъм в малки населени места край влажните зони по примера на Национален природен резерват Керкини**. В: Възможности и проблеми за развитието на алтернативните форми на туризъм в малките селища. Научно-приложна конференция с международно участие. Сборник доклади = Opportunities and Problems for Alternative Forms of Tourism Development in Small Villages. Пловдив, Академично издателство при Център за евроинтеграция и култура, с. 87-96. ISBN: 978-954-9498-62-2

Национален природен резерват Керкини е влажна зона с международно значение, разположена в Северна Гърция, която включва езерото Керкини, части от реките Стримонас и Керкинитис, канали и по-малки потоци, части от планините Керкини и Мавровуни и голямо разнообразие от обработваеми площи. земя. Проучването описва нейните специфични характеристики и предимства – биоразнообразие, природни ресурси и туристическа база. Представен е анализ на туристическите ресурси и продукти за устойчив туризъм. Докладът дава общи предложения за въвеждане на тази добра практика във влажни зони със сходни характеристики и възможности за екотуризъм.

Kerkini National Nature Reserve is a wetland with international importance, situated in Northern Greece, which includes the Lake Kerkini, parts of the rivers Strymonas and Kerkinitis, canals and smaller streams, parts of both the Kerkini and the Mavrovouni mountains and a wide variety of arable land. The survey describes its specific features and advantages – biodiversity, natural resources and tourist facilities. It is presented an analysis of tourist resources and products for sustainable tourism. It gives general proposals for introduction of this best practice in wetlands with similar characteristics and possibilities for ecotourism.

11. Темелкова, С., Д. Алексова. 2013. **Туристически ресурси на трансграничния регион България – Румъния – възможности за общ регионален бранд**. В: Сборник с доклади от Пета годишна международна научна конференция "Екологизация - 2013". II. Секция Рекреационна екология и туризъм, с. 8-17. ISBN 978-954-535-357-0 (CD)

Настоящият доклад цели да представи базистните постановки за създаване на регионален бранд, изграден върху туристическите ресурси на трансграничен регион „България-Румъния“. В доклада са разгледани особеностите на туристическите ресурси на трансграничния регион „България – Румъния“. Направен е анализ на българската част на региона, въз основа на който са очертани възможностите за развитие на алтернативен туризъм. Анализирани са възможностите за създаване на общ регионален бранд, чрез

който да се гарантира разпознаваемостта и устойчивото развитие на региона като туристическа дестинация.

This report aims to present the basic assumptions for creating a regional brand built on the tourist resources of the cross-border region "Bulgaria-Romania". The report examines the peculiarities of the tourist resources of the cross-border region "Bulgaria - Romania". An analysis of the Bulgarian part of the region was made, based on which the possibilities for the development of alternative tourism were outlined. The possibilities for creating a common regional brand to ensure the recognition and sustainable development of the region as a tourist destination have been analyzed.

12. Белев, Т., Д. Алексова. 2013. **Въздействие на горското законодателство и измененията в него върху управлението на защитените територии**. В: Сборник с доклади от четвърта годишна научна конференция "Екологизация - 2012". II. Секция Рекреационна екология и туризъм. София, Нов български университет, с. 7-13. ISBN 978-954-535-357-0 (CD)

Проучването изследва значението на управлението на туризма в защитените територии. Анализирани са различните правни разпоредби на плановете за управление, техните силни страни и заплахи и механизмите за подобряване на разпоредбите. Основното е същността на плановете за управление на защитените територии, тяхното значение и роля за управлението на туризма. Направен е анализ и сравнение между съществуващите плановете за управление на избрани природни и национални паркове. Посочени са механизмите за подобряване на функционирането на целите им в управлението на туризма и са дадени предложения за разработване.

The survey examines the importance of the tourism management in the protected areas. It analyses the different legal regulations of the management plans, their strengths and threats and the mechanisms for improvement of the regulations. The main point is the essence of management plans of protected areas, their importance and a role for the tourism management. It has made an analysis and comparison among existing management plans for selected nature and national parks. The mechanisms to improve the functioning of their aims in tourism management have been indicated and the proposals for elaboration have been given.

13. Алексова, Д., Т. Белев. 2013. **Плановете за управление на защитените територии – инструмент за управление на туризма**. В: Сборник с доклади от четвърта годишна научна конференция "Екологизация - 2012". София, Нов български университет, с. 7-13. ISBN 978-954-535-357-0 (CD)

Проучването разглежда историческото развитие на горското законодателство в защитените територии в България и неговото влияние върху опазването на горските ресурси през различни периоди. Направен е анализ и оценка на съществуващото законодателство и последните промени в него. Анализирани са заплахите в някои изменения, свързани със стопанисването и изграждането на инфраструктура в земеделски земи, частни и държавни гори и въздействието им в защитените територии и са дадени предложения. Въз основа на проучванията неблагоприятните ефекти, акцентът върху някои проблеми и перспективи, свързани с легализирането на горите, са дадени

като заплахи за устойчивото развитие. Предложени са инструменти за подобряване на управлението на защитените територии чрез горското законодателство.

The survey examines the historical development of forestry legislation in the protected areas in Bulgaria and its impact on the conservation of forest resources in different periods. It has made an analysis and evaluation of the existing legislation and the recent amendments in it. The threats in some amendments connected with the management and the build of infrastructure in agricultural lands, private and state forests and their impact in the protected areas have been analyzed and proposals have been given. Based on the studies the adverse effects, the emphasis of some problems and perspectives related to the forestry legalization have been given as threats for the sustainable development. The instruments for the improvement of the management in protected areas through the forestry legislation have been proposed.

14. Йорданов, Й., Д. Алексова. 2013. **Насоки за устойчиво развитие на здравния туризъм в България**. В: „Управление и устойчиво развитие”. ЛТУ. 42, с.106-113, ISSN 1311-4506

Докладът е посветен на интерпретиране резултатите от международни и национални проучвания свързани с комплексните условия и проблеми, тенденции и предпоставки за пазарно ориентирано и устойчиво развитие на специализираните форми на здравния туризъм – медицински/балнеоложки, СПА и уелнес програми и услуги. Основните акценти са поставени върху иновативните подходи и добри наши и чуждестранни практики в управлението чрез маркетинг на фирмите доставчици и дистрибутори на този асортимент туристически продуктови линии. Отразени са основните фактори, ограничаващи пазарното развитие, в частност свързани със законовата и нормативно-институционална регулация и водещи тенденции в европейското и регионално пазарно пространство по отношение търсенето и предлагането на здравни услуги за клинично здрави и хронично болни групи потребители.

The report is dedicated to interpreting the results of international and national studies related to the complex conditions and problems, trends and prerequisites for market-oriented and sustainable development of specialized forms of health tourism - medical/balneological, SPA and wellness programs and services. The main emphasis is placed on innovative approaches and good domestic and foreign practices in management through marketing of companies that are suppliers and distributors of this assortment of tourist product lines. The main factors limiting market development are reflected, in particular related to legal and normative-institutional regulation and leading trends in the European and regional market space regarding the demand and supply of health services for clinically healthy and chronically ill groups of users.

15. Алексова, Д. 2013. **Отговорният туризъм – механизъм за развитие на малките населени места**. В: Сборник с доклади от Десетата международна научна конференция „Съвременният модел на Европейския съюз и мястото на България в него”. София, МВБУ, с. 701-714. ISBN 978-954-9432-61-9 (CD)

Докладът отразява резултатите от проучване, свързано с концепцията за отговорен туризъм и преодоляване на демографските и икономически проблеми в малките селски места. Основните акценти са поставени върху съвременните тенденции в развитието на

специализираните видове туризъм, въвеждането на международни стандарти, сертифициране и иновативни подходи. В проучването са представени добрите практики в развитието и управлението на туристически дестинации. Отразени са основните фактори, ограничаващи развитието на пазара, по-специално върху правната и институционална регулация и взаимодействието между заинтересованите страни.

The report covers the results of the survey related to the concept of responsible tourism and overcoming the demographic and economic problems in the small rural areas. The main accents are placed on contemporary trends in the development of specialized types of tourism, the introduction of international standards, certification and innovative approaches. The best practices in the development and management of tourism destinations are presented in the survey. The main factors restricting the market development are reflected, in particular on the legal and institutional regulation and stakeholder interaction.

16. Alexova, D. 2013. **Planning and Development of Tourism in the Protected Areas in Bulgaria**. In: Proceedings of the 12th International Scientific Conference Management Horizons in Changing Economic Environment. Visions and Challenges, pp 19-36. ISSN 2029-8072 (CD)

Изследването обхваща различните категории защитени територии в България, техния консервационен статус, правен режим и възможностите за оптимално планиране и устойчиво развитие на туризма. Проучени са значението и ролята на плановете за управление в защитените територии като инструмент за управлението на туризма. Направен е сравнителен анализ между съществуващи плановете за управление на някои природни и национални паркове, въз основана базата на няколко основни инструмента за планиране, като същевременно са отчетени трудностите и проблемите при управлението на туризма. Посочени са конкретни примери и са предложени възможности за решения на анализирания проблеми. Проучени са добри практики за прилагане на международни сертификации и регионален брандинг като инструменти за подобряване качеството на туристическия продукт в защитените територии.

The survey examines the types of protected areas in Bulgaria, their conservation status and possibilities for optimum planning and sustainable development of tourism. The importance of the tourism management in each kind of protected areas and its instruments to achieve it are presented in the study. It analyses the different legal regulations of the management plans, their structure, advantages and the mechanisms for improvement of the regulations. The main point is the essence of management plans of protected areas, their importance and role for tourism development. An analysis and comparison is made among existing management plans for selected protected areas – nature and national parks. The difficulties and the problems are indicated and some resolutions are suggested. The mechanisms to improve the functioning of their aims in tourism development are indicated and proposals for elaboration are submitted. Some of the main points are the branding and the certification as instruments for increasing the quality of tourism products. The particular decisions for a better regulation and solutions for reduction of the challenges are specified in the survey.

17. Jordanov, J., D. Alexova. 2014. **Opportunities and Problems in the Organization of Various Alternative Journeys**. In: Infrastructure and Communications, scientific journal of the Faculty of Economics and Infrastructure - University of National and World Economy, Trends in the Development of Global Tourism. (4) 9, pp. 211-213. ISSN 1314-0930

Процесът на постепенно и трайно утвърждаване на алтернативните видове туризъм в българската пазарна и обществена среда е съпътстван с индикация на динамично променящи се проблемни условия и фактори, съчетани от паралелни възможности и предпоставки за успешното им развитие. Анализът на тенденциите в пазарния пробив на уникални съчетания или комбинации от алтернативни туристически предложения на все повече малки и средни фирми в различни български селища и региони през последните години, изискват разширение на дебата за целесъобразността от координирани действия на всички заинтересовани страни. Направен е опит да се споделят и експертно да се интерпретират някои от тези проблемни и перспективни условия.

The process of gradual and sustained promotion of alternative forms of tourism on the Bulgarian market and social sphere is accompanied by an indication of dynamically changing problem conditions and factors in connection with parallel opportunities and prerequisites for successful development. The analysis of trends in the market breakthrough of unique combinations of alternative tourist offers of many small and medium-sized companies in different Bulgarian towns and regions in recent years requires an extension of the debate on the desirability of coordinated actions by all interested parties. This is an attempt to share and to interpret expertly some of these problems and perspective conditions.

18. Алексова, Д., Й. Йорданов. 2014. **Бизнеспланирането като инструмент за регионално развитие на туризма по примера на област Смолян**. В: Сборник с доклади от XI Международна научна конференция „Интелигентна специализация в България”. България в Европейския съюз – ползи и предизвикателства. София, МВБУ, с. 907-921.

Проучването разглежда общинското планиране като инструмент за управление в туризма. За целта е направен анализ на общинските планове и стратегии в област Смолян – основни бизнес планови документи за осигуряване на дългосрочно реализиране на интегриран туристически ресурсен капацитет на всяка община. Изследван е потенциалът на всяка община за определяне на ключови приоритети за развитие на туризма, включително анализ на туристическите ресурси – природни и антропогенни, човешка и финансова сигурност. Пазарният и икономически анализ се базира на икономическата ситуация, тенденциите и условията, свързани със съоръжения и оборудване, инфраструктура, демографски фактори, имидж на дестинацията, традиция, опит и проблеми, свързани със сезонността. Пазарните акценти се основават на търсенето и предлагането на международните пазари. Дадени са основните изводи и предложения за устойчиво планиране и развитие на туризма.

This survey examines municipal planning as a tool of management in tourism. For this purpose, it is made an analysis of municipal plans and strategies in Smolyan district - basic business planning documents to ensure a long term implementation of an integrated tourist resource capacity of each municipality. It is studied the potential of each municipality to determine key priorities for tourism development, including analysis of tourism resources - natural and anthropogenic, human and financial security. Market and economic analysis is based on economic situation, trends and conditions related to facilities and equipment, infrastructure, demographic factors, the image of the destination, tradition, experience and problems

associated with seasonality. Market highlights are based on supply and demand in international markets. The major conclusions and proposals for sustainable planning and development of tourism are given.

19. Алексова, Д., Й. Йорданов. 2014. **Приложният характер на теоретичните изследвания в сферата на алтернативния туризъм.** В: Управление и устойчиво развитие. ЛТУ. 5(48), с. 22-28

С нарастването през последните години на проблемите свързани с масовия летен ваканционен и зимен планински туризъм в България, все по-осезаема става необходимостта от систематизиране и прилагане на знания, произтичащи от научната интерпретация на резултатите от професионален анализ и оценка в рамките на целеви пазарни изследвания на състоянието и перспективите за развитие на алтернативните форми на туризъм. Съвременните тенденции в туристическото търсене и неусвоеният ресурсен и пазарен потенциал са предпоставка България да се превърне в целогодишна международно утвърдена туристическа дестинация за някои от водещите видове алтернативен туризъм. Целта на настоящата разработка е да се анализират особеностите на алтернативния туризъм в България в контекста на устойчивото развитие и въз основа на този анализ да се обобщят експертни изводи и препоръки, които да бъдат приложени за целите на стратегическото планиране на туризма. Представени са резултати от лични авторски изследвания и разработки по тази тематика през последните 10-15 години, както и мнения и становища на водещи автори и експерти от проучен и анализиран за целта обем информация от проектни разработки, академични публикации и други информационни източници. Направен е анализ на промените в търсенето и предлагането, обособяващи разработването на алтернативни туристически продукти. Проучени са добри практики свързани с устойчивото развитие на туризма, посочени като примери за приложение на теоретичните постановки. Посочените примери и добри практики, както и направените експертни изводи и обобщения могат да бъдат полезни и на кандидатстващите за финансиране по Европейски програми на проектни и инвестиционни разработки български предприемачи.

With the growth in recent years of the problems related to mass summer vacation and winter mountain tourism in Bulgaria, the need to systematize and apply knowledge resulting from the scientific interpretation of the results of professional analysis and evaluation within the framework of targeted market research of the state and prospects for the development of alternative forms of tourism. Modern trends in tourist demand and the unexploited resource and market potential are a prerequisite for Bulgaria to become a year-round internationally recognized tourist destination for some of the leading types of alternative tourism. The purpose of the present work is to analyze the features of alternative tourism in Bulgaria in the context of sustainable development and, based on this analysis, to summarize expert conclusions and recommendations to be applied for the purposes of strategic tourism planning. The results of the author's personal research and development on this topic over the past 10-15 years are presented, as well as opinions and opinions of leading authors and experts from a volume of information from project developments, academic publications and other information sources that have been studied and analyzed for the purpose. An analysis was made of the changes in demand and supply characterizing the development of alternative tourism products. Good practices related to the sustainable development of tourism have been studied, indicated as examples of the application of the theoretical statements. The specified examples and good

practices, as well as the expert conclusions and summaries made, can be useful to Bulgarian entrepreneurs applying for financing under European programs for project and investment development.

20. Алексова, Д., Т. Белев. 2015. **Планове за управление на националните и природни паркове в България - проблеми и решения.**: Международна юбилейна научно-практическа конференция Европейски практики и национални рефлексии в планирането : Свищов, 24-25 април 2015 г. : Сборник доклади : Т. 1-3. Свищов, Акад. изд. "Ценов", с. 289-294. ISBN 978-954-23-1075-4

В настоящото изследване е направен анализ на плановете за управление на националните и природните паркове в България, проблемите, свързани с тяхното прилагане и актуализиране, чрез които да се осигури продължителността на процеса на устойчиво управление, опазване и възстановяване на природните ресурси. и местообитания. Поставен е акцент върху необходимостта от ефективно, устойчиво и природосъобразно управление, което може да бъде постигнато чрез разработването на дългосрочен, специфичен за конкретната територия план за управление, който отчита дейностите в националните и природните паркове, въвежда процедури и забрани в средносрочен план, определя начини и средства за прилагането им.

In the present study it is made an analysis of the management plans of national and nature parks in Bulgaria, the problems connected with their implementation and updating, by which to be ensured the duration of the process of sustainable management, conservation and restoration of natural resources and habitats. It has submitted an accent on the need for effective, sustainable and environmentally friendly management, which can be achieved through the development of a long term, specified for the particular territory, management plan that takes into account activities in the national and nature parks, introduces procedures and prohibitions in a medium term, defines ways and means for their implementation.

21. Алексова, Д. 2015. **Доброволчески туризъм – прилагане на социално-отговорни практики.** В: Сборник с доклади от XII Международна научна конференция „Иновативни стратегии за конкурентен бизнес”. Ботевград, МВБУ, с. 307-313, ISBN 978-954-9432-67-1 (CD)

Доброволческият туризъм, за разлика от доброволчеството, което има своите традиции, е относително нова форма на туризъм, която набира все по-голяма популярност. В настоящото изследване са проучени характеристиките на туристическото предлагане, включително спецификата на участващите организации. Направен е анализ на няколко категории туристически пътувания за доброволчески туризъм и свързаните с тях дейности. На базата на разгледаните чуждестранни организации е направен частичен анализ на организациите за доброволчески туризъм в България. Дават се предложения за социално отговорни практики като иновативен подход към предлагането на туризъм в България, който може да бъде мултиплициран.

Volunteer tourism, as opposed to volunteering which has its traditions, is a relevantly new form of tourism that is gaining increasingly popularity. In the present study the

characteristics of tourism supply are discussed, including the specifics of the involved organizations. It is done an analysis of several categories of tourist trips for volunteer tourism and the connected with them activities. Based on the reviewed foreign organizations, it is made a partial analysis of the organizations for volunteer tourism in Bulgaria. Proposals for socially responsible practices are given as an innovative approach to tourism supply in Bulgaria which could be multiplied.

22. Alexova, D. 2015. **Solidarity tourism, education and volunteering – socially responsible practices in Bulgaria**. In: Innovation in Environmental Education. ICT and intergenerational learning. Firenze, pp. 124-128. ISBN: 9788895597287

Солидарният туризъм е вестител на нови послания и надежди в публичното пространство, но и на нови идеи за популяризиране на устойчиви модели за местно и регионално развитие и образование. Той включва форми на туризъм, при които фокусът на пътуването е контактът с хората, както и участието на местните хора в различни етапи на туристически проекти по отношение на хора, култури и природа и по-справедливо разпределение на ресурсите, получени въз основа на тези видове туризъм. Солидарният туризъм е етика за пътуване, която включва принципите на Глобалния етичен кодекс за туризма и екологичното образование. Той е тясно свързан с доброволческия туризъм и често включва най-добрите социално отговорни практики за опазване на околната среда и образование. Проучването включва две различни добри практики в България. Един от тях е интердисциплинарният подход към обучението в реална среда, който е част от университетската кампания за гражданско участие и устойчиво развитие „Място за бъдеще“. Дават се конкретни примери за това как устойчивото мислене може да се превърне в устойчиво действие чрез образование в реална среда, съчетано с обмен на международен опит и установяване на трайни връзки между академичната общност, граждански инициативи и НПО. Основният акцент е върху придобиването на знания и опит от студентите не само върху теоретичните, но и върху практическите аспекти на гражданството като основа за устойчиво развитие. Друга добра практика е опитът в доброволчеството на Посетителски център Натура, фокусиран върху проекти за екологично образование и младежки дейности. Направени са основни изводи и предложения от този интердисциплинарен подход, които могат да бъдат приложени в областта на солидарния туризъм, образованието и доброволчеството.

Solidarity tourism is a herald of new messages and hopes in the public space, but also new ideas to promote sustainable models for local and regional development and education. It includes forms of tourism where the focus of the journey is contact with people, and also the participation of local people in various stages of tourism projects in terms of people, cultures and nature and a more equitable distribution of resources obtained based on these types of tourism. Solidarity tourism is an ethic for travelling which includes the principles of the Global Code of Ethics for Tourism and environmental education. It is closely connected with the volunteer tourism and often includes best socially responsible practices of environment conservation and education. The survey includes two different best practices in Bulgaria. One of them is the interdisciplinary approach to education in a real environment which is part of the university campaign for civil

participation and sustainable development "Place for Future". Specific examples are provided of how sustainable thinking can become a sustainable action through education in a real environment, coupled with the exchange of international experience and the establishment of lasting links between the academic community, civil initiatives and NGOs. The main focus is on the acquisition of knowledge and experience by the students not only theoretical but also the practical aspects of citizenship as the basis for sustainable development. Another best practice is the experience in volunteering of Natura Visitor Center focused on ecology education and youth activities projects. Major conclusions and proposals of this interdisciplinary approach are made which can be implemented in the area of solidarity tourism, education and volunteering.

23. Алексова, Д. 2019. **Конкурентноспособност на дестинациите чрез създаване на креативни туристически инициативи и атракции по примера на община Ботевград.** В: Сборник с доклади XV Международна научна конференция по иновации и предприемачество. София, МББУ, с. 58-71., ISBN 978-954-9432-83-1 (CD)

Креативният туризъм е една от най-динамично развиващите се форми на устойчив и отговорен туризъм, свързващ местните традиционни ресурси и творческия потенциал на местните власти и местното население с новите очаквания на туристите. В световен мащаб на преден план на туристическата индустрия все повече стои преживяването, а туристите все повече се наричат пътешественици. Те искат да се опознаят света чрез преживяване, да преживеят опит, да направят нещо сами, да научат, да почувстват и да вкусят. Концепцията за креативния туризъм включва различни форми на художествени и занаятчийски работилници, създаване на иновативни туристически атракции за приключенски и екстремен туризъм, тематични културни, фестивални и екотуристически продукти и др. Изследването представя и анализира оригинални концепции, които са проучени и включени в Стратегията за устойчиво развитие на туризма в община Ботевград 2019-2025. Направени са препоръки за тяхното прилагане като добри практики на територията на други общини, в зависимост от местните дадености и условия.

Creative tourism is one of the most dynamic and evolving forms of sustainable and responsible tourism linking local traditional resources and the creative potential of the local authorities and local population to the new expectations of the tourists. Worldwide, the tourist industry is becoming more and more experience, and tourists are increasingly called travellers. They want to get to know each other as a touch, to live an experience, to make something by themselves, to learn, feel and taste. The concept of the creative tourism includes various forms of artistic and craft workshops, the creation of innovative tourist attractions for adventure and extreme tourism, thematic cultural, festival and ecotourism products, etc. The study presents and analyzes original concepts which are surveyed and included in the Strategy for Sustainable Development of Tourism in Botevgrad Municipality 2019-2025. Recommendations have been made for their implementation as good practices on the territory of other municipalities, according to the local circumstances and conditions.

24. Алексова, Д. 2015. **Меморандум за устойчиво развитие на туризма в България чрез опазване на природното и културно наследство – инструмент за прилагането на етичните принципи и политики в сектора.** В: Сборник статии „Екологическа етика, природа и устойчиво развитие на България”. София, Фондация за устойчиво развитие в

В годините на преход бяха допуснати много грешки в развитието на туризма, довели до стихийно и непланирано презастрояване, загуба на традиционни пазари и партньори, понижаване на конкурентноспособността на българския туристически продукт, унищожаване на национални туристически ресурси, природни и културно-исторически ценности. За ограничаване на негативните тенденции и повишаване качеството на туристическия продукт, група обществени туристически и природозащитни организации подписа Меморандум за устойчиво развитие на българския туризъм чрез опазване на природното и културното наследство в България. В настоящото изследване е дадена дефиниция на понятието отговорен туризъм и е направен анализ на механизма за прилагане на етичните принципи в туризма, мястото на етическата отговорност и етическите решения в туристическата политика. Представен е Глобалния етичен кодекс в туризма въз основа, на който е изготвен Меморандумът за устойчиво развитие на българския туризъм. Описани са целите на Меморандума, основните принципи и акценти, както и насоките за бъдещите съвместни действия на присъединилите се организации.

There have been admitted many mistakes in tourism development in the years of transition, resulted in irrepressible and non planned overdevelopment, loss of traditional markets and partners, reducing of the competitiveness of Bulgarian tourist product, destruction of national tourism resources, natural, cultural and historical values. For limiting the negative trends and improving the quality of the tourist product, a group of public tourist and environmental organizations signed a Memorandum of sustainable development of Bulgarian tourism by conservation of natural and cultural heritage in Bulgaria. In the present survey it is given a definition of responsible tourism and it is made an analysis of the mechanism for the application of ethical principles in the tourism, the place of ethical responsibility and ethical solutions in tourism policy. It is presented the **Global Code of Ethics for Tourism** on the basis on which the Memorandum for the sustainable development of Bulgarian tourism has been prepared. The goals of the Memorandum, the basic principles and highlights, as well as guidelines for future joint actions of subscribing organizations have been described in the study.

25. Алексова, Д. 2015. **Предизвикателства и перспективи за развитието на доброволчески туризъм в България**. Инфраструктура и комуникации. Тенденции и предизвикателства пред глобалния туризъм. Инфраструктура и комуникации, УНСС. 10, с. 260-264. ISSN 1314-0930

В настоящото изследване са разгледани основните пазарни тенденции, определящи необходимостта от развитие на доброволчески туризъм. Анализирани са характеристиките на доброволческият туризъм, включително и спецификата на участващите в предлагането организации, различните видове доброволчески програми и др. Представени са добри практики от страната, свързани с екологични и образователни доброволчески практики и са очертани няколко основни извода относно перспективите за развитие на този вид туризъм в България, като една от алтернативите на традиционният масов туристически продукт.

In the present study, the main market trends determining the need for the development of volunteer tourism are examined. The characteristics of volunteer tourism have been analyzed,

including the specifics of the organizations participating in the offer, the different types of volunteer programs, etc. Good practices from the country related to environmental and educational voluntary practices are presented and several main conclusions are outlined regarding the prospects for the development of this type of tourism in Bulgaria, as one of the alternatives to the traditional mass tourism product.

26. Алексова, Д. 2017. **Прилагане на интегриран подход при обучението по туризъм, включващ компетентностен модел и интердисциплинарно обучение чрез преживяване.** В: Сборник с доклади XIV Международна научна конференция Развитие на висшите училища в контекста на европейските изисквания за качество на образователните услуги. София, МВБУ, с. 449-459, ISBN 978-954-9432-75-1(CD)

Изследването включва проучвания свързани с прилагането на компетенции в професионалната подготовка на студентите обучаващи се в сферата на туризма. Представен е компетентностния модел в туризма, като са очертани възможностите за прилагането на интердисциплинарен подход следващ доктрината на Томас Кун и Обучението чрез преживяване на Джон Дюи. Добър пример за подобен интегриран подход при обучението по туризъм, съчетаващ компетентностен модел и интердисциплинарно обучение чрез преживяване представляват международните пътуващи университети на образователна мрежа „Място за бъдеще”. В настоящият доклад е разгледана тяхната концепция и са направени основни изводи и препоръки за прилагането на този доказал се в практиката модел в обучението по туризъм.

The survey includes studies related to the application of competences in the vocational training of students trained in the field of tourism. The competency model in tourism is presented, outlining the possibilities of applying an interdisciplinary approach following Thomas Kuhn's doctrine and John Dewey's Learning through experience. A good example of such an integrated approach to tourism education combining competency modeling and interdisciplinary learning through experience is the international travelling universities of the "Future Future" educational network. The present report examines their concept, and draws the main conclusions and recommendations for the application of this proven model in the field of tourism education.

27. Алексова, Д. 2017. **Международни пътуващи университети – интердисциплинарно обучение по време на път според доктрината на Томас Кун.** В: Сборник доклади от международна научна конференция Философски концепции, ценности и геостратегически идеи в XXI век. Философия, геополитика, бъдеще 2. София, Фабер, с. 249-262, ISBN 978-619-00-0673-2

Статията представя добрите практики на международна интерактивна образователна мрежа и възможности за обучение по време на път съобразно доктрината на Кун. Анализирани са конкретни примери как устойчивото мислене може да се превърне в устойчиво действие чрез обучение в реална среда, съчетано с обмен на международен опит и установяване на трайна връзка между академичния свят, гражданските инициативи и неправителствения сектор. Основният фокус е върху придобиването на знания и опит не само за теоретичния, но и за практическия аспект на гражданското участие като основа за устойчиво развитие. Разгледани са възможностите за развитие на образователната мрежа и създаване на положителен имидж и бранд чрез инструментите на PR.

The paper presents best practices of international interactive educational network and training opportunities while on the road according to the doctrine of Kuhn. It is analyzed specific examples of how sustainable thinking can become sustainable action through training in a real environment, coupled with the exchange of international experience and establish a stable relationship among academic world, civil initiatives and NGOs. The main focus is on the acquisition of knowledge and experience not only theoretical but also practical aspect of civic participation as a basis for sustainable development. The possibilities for development of the education system and creating a positive image and brand through the tools of PR.

28. Йорданов, Й., Д. Алексова. 2017. **Как да превърнем България в целогодишна туристическа дестинация с имиджова търговска марка „БУЛТЕРМА“**. В: Сборник с доклади от Черноморски туристически форум Местната идентичност и глобалният туризъм. Варна, „Славена”, с. 200-211, ISBN 978-619-190-090-9

Докладът представя съгласувани решения за постигане на конкретни пазарни приоритети, обосновавайки важността на нова секторна стратегия за развитието на здравния, СПА и уелнес туризма в България. Проучването на тенденциите в развитието на тази продуктова гама на международния и вътрешен пазар доказва необходимостта от създаване и пазарна адаптация на националната търговска марка "BULTHERMA". Превръщането на България в международно признат доставчик на здравни услуги е същото като прилагането на секторни политики за съгласуване на различни интереси, стратегически инвестиции, обучение на персонала чрез съгласувани комплексни действия.

The report presents concerted solutions to achieve specific market priorities justifying the importance of a new sectoral strategy for the development of health, SPA and wellness tourism in Bulgaria. The study of the trends in the development of this product range on the international and domestic market proves the necessity of creating and market adaptation of the national trade mark "BULTHERMA". The transformation of Bulgaria into an internationally recognized healthcare provider is the same as the implementation of sector policies for the coordination of various interests, strategic investments, staff education through coherent complex actions.

29. Алексова, Д. 2018. **Прилагане на принципите на Глобалния етичен кодекс в туризма в секторната политика на община Ботевград**. Етически изследвания, 2, с. 397-409. ISSN 2534-84-34

Глобалният етичен кодекс за туризма е изчерпателен набор от принципи, предназначени да ръководят лидерите и другите заинтересовани страни в развитието на глобалния туризъм. Той има за цел да допринесе за максимизиране на ползите от сектора чрез минимизиране на потенциалното отрицателно въздействие на туризма върху околната среда, културното наследство и обществата по света. Неговите основни принципи са заложени при разработването на Стратегията за устойчиво развитие на туризма в Община Ботевград. На тази основа е формулирана и утвърдена цялостна интегрирана визия за развитие на туризма на Община Ботевград. Проучени са добрите практики от туристическите политики на Община Ботевград, свързани с отговорния туризъм и етиката, насърчаване на доброволчеството и развитие на общността, реализирани на този етап.

The Global Code of Ethics for Tourism is a comprehensive set of principles designed to guide the leaders and other stakeholders in the global tourism development. It aims to contribute maximize the benefits of the sector by minimizing its potentially negative impact on the environment, cultural heritage and societies around the world. Its main principles are laid down in the development of the Strategy for Sustainable Development of Tourism in the Botevgrad Municipality. On this basis a comprehensive integrated vision for the tourism development of Botevgrad Municipality is formulated and approved. Best practices from the tourism policies of Botevgrad Municipality have been investigated, related to responsible tourism and ethics, promotion of volunteering and community development realized at this stage.

30. Alexova, D. 2019. **Sustainable Development of Tourist Destination on Example of Botevgrad Municipality**, Quaestus, Numerul 14, Anul 8, 2019, pp. 45-61, ISSN 2285-424X

Изследването включва проучване на потенциала за устойчиво развитие на туризма на Община Ботевград и възможностите за планиране и управление на дестинацията. Основните акценти са насочени към теоретични постановки като системни методи за териториално развитие на туристическа дестинация, прилагане на европейски индикатори и критерии за устойчиво развитие на туризма на местно ниво и практически изследвания, които включват предложения за туристическо микрорайонизиране на Община Ботевград, създаване на туристическа марка, подобряване на административния капацитет и инфраструктура, предлагане на устойчиви туристически продукти. Предложенията са на базата на потенциала за устойчив туризъм на Община Ботевград. Тяхната цел е да допринесат за превръщането на една индустриална община в атрактивна туристическа дестинация.

The survey includes a study of the potential for sustainable tourist development of Botevgrad Municipality and the opportunities for destination planning and management. The main accents are focused on theoretical formulations as system methods for territorial development of tourist destination, implementation of European indicators and criteria for sustainable tourist development in local level and practical researches which includes proposals for tourist micro-regionalization of Botevgrad Municipality, tourist brand creation, improvement of administrative capacity and infrastructure, sustainable tourism products supply. The proposals are on the basis of the sustainable tourism potential of Botevgrad Municipality. Their aim is to contribute to the transformation an industrial municipality into an attractive tourist destination.

31. Занков, К., Д. Алексова. 2019. **Фестивалният туризъм като стимул за повишаване конкурентоспособността на хотелите и дестинациите**. В: Сборник с доклади на тема “MICE туризмът – фестивали, инсентиви, конференции, изложения”, Варна, с. 245-257, ISBN 978-619-190-149-4

Целта на настоящото изследване е да докаже значението на фестивалния туризъм за развитието на местния туризъм, в т.ч. създаване на имидж на туристическа дестинация, генериране на икономически ползи за местния бизнес и подобряване на качеството на туристическия продукт. За постигане на изследователската цел бяха използвани камерални, статистически, социологически и географски изследователски методи и казуси с най-добри практики. Направен е критичен анализ на ключови събития за различни дестинации по предварително избрани критерии. Въз основа на него са

формулирани общи изводи и иновативни решения, както за конкурентоспособността в хотелиерството, така и за повишаване на привлекателността на туристическите дестинации.

The purpose of this study is to prove the importance of festival tourism for local tourism development, incl. creating an image of a tourist destination, generating economic benefits for local businesses and improving the quality of the tourism product. Cameral, statistical, sociological and geographical research methods and case studies of best practices were used to achieve the research objective. Critical analysis of key events for different destinations was made according to pre-selected criteria. On the basis of it, general conclusions and innovative solutions have been formulated, both for competitiveness in the hotel industry and for increasing the attractiveness of tourist destinations.

32. Alexova, D. 2019. **Studies and problems in the ecotourist supply in the Western Rhodopes region**. Emerging Markets Economics and Business. Contributions of young researchers. Proceedings of the 9th International Conference of Doctoral students and Young Researchers. No.7, December, 2019, Oradea University Press, pp. 174-177, ISBN 978-606-10-2076-8, ISSN 2344-6617 (print), ISSN 2601-1840 (online), ISSN-L 2344-6617

Изследването обхваща проучване на туристическия потенциал, биоразнообразието и характеристиките на екотуризма в региона на Западните Родопи в България. Разгледани са биоразнообразието на района, туристическите ресурси и възможностите за предлагане на екотуризъм. Направен е критичен анализ на слабостите в местните туристически политики при планирането и развитието на региона като екотуристическа дестинация. Разгледани са съществуващите екотуристически продукти и реализации в региона. За постигане на целта на изследването се използва набор от общи и частни методи, съответстващи на интердисциплинарния и разнороден характер на изследването: методи за анализ и синтез, камерален метод, въпросници, географски методи на изследване.

The survey covers a study of the tourism potential, biodiversity and characteristics of ecotourism in the Western Rhodopes region in Bulgaria. The biodiversity of the region, tourist resources and opportunities for ecotourism supply were examined. A critical analysis of weaknesses in local tourism policies in the planning and development of the region as an ecotourism destination has been made. The existing ecotourism products and realizations in the region are examined. To achieve the research goal, a set of general and private methods corresponding to the interdisciplinary and heterogeneous nature of the study are used: methods of analysis and synthesis, cameral method, questionnaires, geographic methods of research.

33. Алексова, Д. 2020. **Методика за устойчиво развитие на туристическа дестинация**. In: сборник доклади от Международна студентско-докторантска конференция „Устойчив туризъм - перспективи и предизвикателства“, изд. „Авангард прима“, София, с. 263-277, ISBN 978-619-239-423-3

Проучването включва разработване на метод за местно туристическо развитие на туристическа дестинация. Обърнато е внимание на разработването на методологическа рамка за изследване, анализ и оценка на туристическия потенциал: външни и вътрешни фактори на околната среда, туристически ресурси, материални ресурси, човешки ресурси и административен капацитет. Всички те са представени като подсистеми на

териториалната система за отдих и туризъм. Извършено е проучване на взаимовръзките между тях, дефинирането на стратегическите цели и приоритетите и предложенията за устойчиво развитие на туризма на местно ниво. Доказано е, че успешното развитие на устойчив туризъм на местно ниво е свързано с провеждането на системни маркетингови проучвания. Апробирането на предложените критерии и индикатори за анализ и оценка на туристическия потенциал на местно ниво също доказва успешно метода. Освен това методът предлага изграждане на тематични маршрути и специализирана туристическа инфраструктура; категоризация и доброволна сертификация на туристически обекти, въвеждане на регионална търговска марка; разнообразяване на туристическия продукт чрез предлагане на допълнителни туристически услуги, оползотворяване на възможностите за общ регионален туристически продукт със съседните общини; създаване на публично-частни партньорства и сътрудничество между заинтересованите страни. Доказва изследователската теза, че постигането на устойчиво развитие на една туристическа дестинация на местно ниво е възможно само чрез систематичен подход и прилагане на критерии и показатели за анализ и оценка на туристическия потенциал, ясно дефиниране и следване на стратегически цели и приоритети за устойчиво развитие на туристическа дестинация.

The survey involves developing a method for local tourist development of a tourist destination. Consideration has been given to the development of a methodological research framework, analysis and evaluation of tourism potential: external and internal environmental factors, tourism resources, material resources, human resources and administrative capacity. They are all represented as subsystems of the territorial recreation and tourism system. A study of the interconnections between them, the definition of strategic goals and the priorities and the proposals for a sustainable tourism development at the local level was carried out. It has been proven that successful sustainable tourism development at the local level is related to conducting systematic marketing studies. Approbation of the proposed criteria and indicators for analysis and evaluation of tourism potential at local level also testified successfully the method. In addition the method offers a construction of thematic routes and specialized tourist infrastructure; categorization and voluntary certification of tourist sites, introduction of a regional trademark; diversification of the tourism product by additional tourist services supply, utilizing opportunities for a common regional tourism product with neighboring municipalities; creating public-private partnerships and stakeholder cooperation. It proves the research thesis that the achievement of sustainable development of a tourist destination at a local level is only possible through the systematic approach and application of criteria and indicators for the analysis and evaluation of tourism potential, clear definition and pursuit of strategic goals and priorities for the sustainable development of a tourism destination.

34. Алексова, Д. 2020. **Механизми за устойчиво развитие на българските курорти в контекста на съвременните предизвикателства в сектора.** Сборник с доклади от XIII Черноморски туристически форум „Туристическата индустрия – позитивизъм по време на Ковид кризата”, изд. „ФИЛ”, Варна, 2020, с. 92-105, ISBN 978-954-9741-43-8

Изследването включва изследване на съвременните тенденции и предизвикателства пред българските курорти и възможностите за тяхното устойчиво развитие и управление на дестинациите. Основните акценти са насочени към техните етапи на развитие, допуснати грешки при планирането и нормативната уредба и определяне на насоки за устойчивото им развитие, съобразено с пандемичната обстановка и съвременните тенденции.

Доказано е, че успешното развитие на устойчив туризъм в националните курорти е свързано с провеждането на системни маркетингови проучвания и интелигентни регулации в туристическия им потенциал.

The survey includes a study of the modern trends and challenges in Bulgarian resorts and the opportunities for their sustainable development and destination management. The main accents are focused on their stages of development, mistakes made in the planning and regulations and setting guidelines for their sustainable development, in accordance with the pandemic situation and the current trends. It has been proven that successful sustainable tourism development in the national resorts is related to conducting systematic marketing studies and smart regulations in their tourist potential.

35. Алексова, Д. 2020. **Създаване на приключенски атракции като инструмент за повишаване на конкурентоспособността и устойчиво развитие на туристическите дестинации.** В: Образованието в глобалния свят на новите технологии: сборник с доклади от Първи конгрес на университетите от Югоизточна Европа и Азия - интелигентна дестинация за култура, туризъм, младеж, изкуствен интелект и блокчейн технологии. Акад. изд. За буквите - О писменехъ, София, с. 11-26, ISBN 978-619-185-450-9

Целта на това изследване е да докаже значението на приключенския туризъм за развитието на местния туризъм, включително създаване на имидж на туристическа дестинация, генериране на икономически ползи за местния бизнес и подобряване на качеството на туристическия продукт. Разглеждани са основни характеристики и дефиниции на приключенския туризъм в контекста на устойчивото развитие. За постигане на изследователската цел бяха използвани камерални, статистически, географски изследователски методи и казуси от най-добри практики. Проучването разглежда общинското планиране като инструмент за управление в туризма. За целта е направен анализ на общинските планове и стратегии в различни региони на България: Смолян и София област – основни бизнес планови документи за осигуряване на дългосрочно реализиране на интегриран туристически ресурсен капацитет на приключенския туризъм във всяка община. Направен е критичен анализ на ключови тематични събития и приключенски атракции за различни дестинации по предварително избрани критерии. Въз основа на него са формулирани общи изводи и иновативни решения за ролята на приключенския туризъм за устойчивото развитие и конкурентоспособността на туристическите дестинации.

The purpose of this study is to prove the importance of adventure tourism for local tourism development, incl. creating an image of a tourist destination, generating economic benefits for local businesses and improving the quality of the tourism product. Basic characteristics and definitions of adventure tourism in the context of sustainable development are discussed. Cameral, statistical, geographical research methods and case studies of best practices were used to achieve the research objective. The survey examines municipal planning as a tool of management in tourism. For this purpose, it is made an analysis of municipal plans and strategies in different regions in Bulgaria: Smolyan and Sofia district - basic business planning documents to ensure a long term implementation of an integrated tourist resource capacity of adventure tourism in each municipality. Critical analysis of key thematic events and adventure attractions for different destinations was made according to pre-selected criteria. On the basis

of it, general conclusions and innovative solutions have been formulated on the role of adventure tourism for sustainable development and the competitiveness of tourist destinations.

36. Алексова, Д. 2021. **Предизвикателства и решения при управление на кадрите в туризма по време на криза**, В: Сборник с доклади от Втора международна научна конференция „Иновации и конкурентоспособност – Светът през призмата на пандемията COVID-19“. Пловдивско университетско издателство, с. 42-53, ISSN 2738-7534 (Print), ISSN 2738-8018 (Online)

Проучването обхваща въздействието на COVID-19 върху състоянието на кадрите в туризма. Неговата цел е да бъдат идентифицирани основните предизвикателства пред туристическия сектор по отношение на управлението на човешките ресурси, както и да бъдат формулирани работещи решения по какъв начин тези предизвикателства могат да бъдат преодолени. За целта е набрана и анализирана значително количество първична информация и са използвани резултати и изводи от научноизследователски проекти, в които автора е участвал.

The study covers the impact of COVID-19 on the state of a tourism staff. Its aim is to identify the main challenges facing the tourism sector in terms of the human resource management, as well as to formulate workable solutions on how these challenges can be overcome. For this purpose, a significant amount of primary information was collected and analyzed and results and conclusions from research projects in which the author participated were used.

37. Alexova, D. 2021. **Concept for tourist zoning of Kostinbrod Municipality – a mechanism for sustainable development of tourism**. *Socio Brains, Publisher Smart ideas – wise decisions*. Sofia, issue 78, p. 448-459, ISSN 2367-5721 (online)

Изследването включва проучване на планирането на дестинация на местно ниво чрез туристическо зонироване. Използван е набор от общи и частни методи, съответстващи на интердисциплинарния и разнороден характер на изследването. Прилагането на схема за микроустройство на Община Костинброд като туристическа дестинация е ефективен механизъм за устойчиво регионално развитие. Може да се използва при планирането и развитието на туризма както в местните туристически политики на други общини с подобни показатели, така и на национално ниво от Министерството на туризма и организациите за управление на туристическите райони.

The survey includes a study of destination planning at a local level through tourist zoning. A set of general and private methods corresponding to the interdisciplinary and heterogeneous nature of the study are used. The implementation of a micro-planning scheme for Kostinbrod Municipality as a tourist destination is an effective mechanism for sustainable regional development. It can be used in the planning and development of tourism both in the local tourism policies of other municipalities with similar indicators and at the national level by the Ministry of Tourism and the organizations for managing the tourist regions.

38. Stoeva, P., M. Spasova, D. Alexova, A. Jilanov, A. Stoev. 2022. **Moon-solar observatory with painted solar calendar from prehistory as the basis of archeological park in Gorna**

Malina Municipality. *Socio Brains, Publisher Smart ideas – wise decisions.*, Sofia., issue 92, p. 304-313, 448-459, ISSN 2367-5721 (online)

Докладът представя възможността за създаване на археологически парк на базата на добре проучен скален паметник (скално светилище) с астрономическо съдържание. Намира се в близост до село Байлово, в малък бигоров масив, разположен по долината на река Смолска, в землището на община Горна Малина, Софийска област, с четири естествено оформени в него плитки пещери. Музеефицирането на археологическия паметник край село Байлово се предлага да се извърши в рамките на археологически парк под открито небе, като се вземат предвид вътрешни и външни фактори. Ще се спазват критерии за оценка като: историческа стойност на паметника, археологическо съдържание, опазване на археологическите останки и достъпност за посетители.

The report presents the possibility of making an archeological park on the basis of a well-studied rock-cut monument (rock sanctuary) with astronomical content. It is located near the village of Baylovo, in a small travertine massif, located along the valley of the Smolska River, in the territory of the Municipality of Gorna Malina, Sofia District, with four shallow caves naturally formed in it. The museification of the archeoastronomical monument near the village of Baylovo is proposed to take place within an archeological park under the open sky, taking into account internal and external factors. Criteria assessments such as: historical value of the monument, archeoastronomical content, preservation of archeological remains and accessibility for visitors will be complied with.

39. Алексова, Д. 2022. **Внедряване на регионална марка за качество в туризма „Горна Малина – зелена община“.** В: *Образованието в глобалния свят и новите технологии. Университетите от Югоизточна Европа и Азия – интелигентна дестинация за култура, туризъм, младеж, изкуствен интелект и блокчейн технологии.* София: „За буквите – О писменехъ“, с. 50 - 62. ISBN 978-619-185-550-6

Устойчивото развитие на туризма на местно ниво се обуславя от разнообразни фактори. Това са туристическите ресурси, спецификата на региона и материалната база, степента на ангажираност на местното население в различните сфери на туристическата дейност, внедряването на иновации, критерии за качество и др. Региони с характерен облик и благоприятни условия за развитие на туризма при правилно планиране и управление могат да се превърнат в предпочитани туристически дестинации. Обект на настоящото изследване е община Горна Малина. Целта е да се анализират природните и антропогенни туристически ресурси и атракции, човешкия фактор в пределите на общината, характера на посетителите и възможностите за предлагане на природосъобразни видове алтернативен туризъм, както и механизмите за повишаване на качеството, чрез налагането на авторска доброволна сертификация за качество в туризма Регионална марка „Горна Малина – зелена община“. Разработването и въвеждането на запазена марка за качество се основава на принципите на отговорният маркетинг и необходимостта от създаване и налагане на по-ефективен маркетингов инструмент, чрез който туристическите обекти и продуктите община Горна Малина да бъдат по-конкурентноспособни на пазара.

The sustainable development of tourism at the local level is determined by a variety of factors. These are the tourist resources, the specifics of the region and the material base, the degree of

involvement of the local population in the various spheres of tourist activity, the implementation of innovations, quality criteria, etc. Regions with a characteristic appearance and favorable conditions for the development of tourism, with proper planning and management, can become preferred tourist destinations. The object of the present study is the municipality of Gorna Malina. The aim is to analyze the natural and anthropogenic tourist resources and attractions, the human factor within the municipality, the character of the visitors and the possibilities of offering nature-friendly types of alternative tourism, as well as the mechanisms for increasing the quality, by imposing the author's voluntary quality certification in tourism Regional trademark "Gorna Malina - green municipality". The development and introduction of a trademark for quality is based on the principles of responsible marketing and the need to create and enforce a more effective marketing tool, through which tourist sites and products of the municipality of Gorna Malina can be more competitive on the market.

40. Stoeva, P., M. Spasova, D. Alexova, A. Jilanov, A. Stoev. 2022. **Moon-solar observatory with painted solar calendar from prehistory as the basis of archeological park in Gorna Malina Municipality.** *Socio Brains, Publisher Smart ideas – wise decisions.*, Sofia., issue 92, p. 304-313, 448-459, ISSN 2367-5721 (online)

Докладът представя възможността за създаване на археологически парк на базата на добре проучен скален паметник (скално светилище) с астрономическо съдържание. Намира се в близост до село Байлово, в малък бигоров масив, разположен по долината на река Смолска, в землището на община Горна Малина, Софийска област, с четири естествено оформени в него плиткни пещери. Музеефицирането на археоастрономическия паметник край село Байлово се предлага да се извърши в рамките на археологически парк под открито небе, като се вземат предвид вътрешни и външни фактори. Ще се спазват критерии за оценка като: историческа стойност на паметника, археоастрономическо съдържание, опазване на археологическите останки и достъпност за посетители.

The report presents the possibility of making an archeological park on the basis of a well-studied rock-cut monument (rock sanctuary) with astronomical content. It is located near the village of Baylovo, in a small travertine massif, located along the valley of the Smolska River, in the territory of the Municipality of Gorna Malina, Sofia District, with four shallow caves naturally formed in it. The museification of the archeoastronomical monument near the village of Baylovo is proposed to take place within an archeological park under the open sky, taking into account internal and external factors. Criteria assessments such as: historical value of the monument, archeoastronomical content, preservation of archeological remains and accessibility for visitors will be complied with.

41. Krasteva N., D. Alexova. 2023. **Based on gamification and observation positive online destination experience (ODE) survey for Bulgaria,** Proceedings of the International Conference on Economics, Finance and Business, Prague, 2023, 11-13 Sept. 2023. Prague: International Institute of Social and Economic Sciences, pp. 168-177, ISSN 2956-8048

Въпреки продължаващия научен дебат относно технологично ориентираните туристически преживявания, изследванията на онлайн изживяванията на дестинациите преди пътуването (ODE) са все още в начален стадий, а теоретичните знания за

природата на ODE са ограничени. По-специално, липсва подходящ инструмент за измерване, за да се оцени стойността на изживяването преди пътуването на уебсайтовете на дестинациите. Настоящото проучване прилага методология за оценка на ODE преди пътуването на уебсайтовете на дестинациите. За да се контролират нестимулиращи фактори, влияещи върху ODE, като същевременно се гарантира висока степен на лична значимост по отношение на представената тема и дестинации, извадката беше съставена от хомогенна група, а именно милениали (25–35 години), живеещи в България с афинитет за почивка и интерес към пътуване до поне една от избраните примерни дестинации. Стесняването на извадката до български милениали се основава на факта, че тази целева група има силно предпочитание към пътувания и онлайн дейности (Ketter 2021) и използва уебсайтове на дестинации по-често от средното за вдъхновение или информация преди пътуване (Godovykh M, Tasci AD (2020)). Няколко аспекта ръководеха избора на целеви уебсайтове. Дестинациите трябва да предоставят много природни и/или културни забележителности, което ги прави потенциално интересни за целевата група. Комбинацията от различни категории дестинации (град, нация, регион) трябва да покаже, че скалата е приложима независимо от обхвата на дестинацията. Въпреки това, въз основа на гледната точка на маркетинга на опита, най-важните критерии за избор бяха дизайнът на опита и качеството на уебсайта. Докладът представя резултатите от това проучване.

Despite the ongoing scholarly debate on technology-driven tourism experiences, research on pre-travel online destination experiences (ODEs) is still in its infancy, and theoretical knowledge about the nature of ODEs is limited. In particular, a suitable instrument is lacking to measure to evaluate the value of the pre-travel experience on destination websites. The present study applies a methodology to evaluate the pre-travel ODE of destination websites. In order to control non-incentive factors influencing ODE, while ensuring a high degree of personal relevance regarding the presented topic and destinations, the sample was composed of a homogeneous group, namely millennials (25–35 years old) living in Bulgaria with an affinity for vacation and an interest in traveling to at least one of the selected sample destinations. The narrowing of the sample to Bulgarian millennials is based on the fact that this target group has a strong preference for travel and online activities (Ketter 2021) and uses destination websites more often than average for inspiration or information before traveling (Godovykh M, Tasci AD (2020)). Several aspects guided the selection of target websites. Destinations should provide many natural and/or cultural attractions, making them potentially interesting for the target group. The combination of different destination categories (city, nation, region) should show that the scale is applicable regardless of destination scope. However, based on the experience marketing perspective, the most important selection criteria were experience design and website quality. The report presents the results of this study.

42. Krasteva, N., D. Alexova. 2023. **Gamification in the field of education, culture and tourism - cases from Bulgaria**. Grywalizacja w dziedzinie edukacji, kultury i turystyki – przypadki z Bułgarii. Turystyka – zarządzanie, administracja, prawo. 1, 19-28. ISSN 2956-8048, ISSN 2956-8048

Целта на изследването е да се разгледат някои важни практико-приложни аспекти на геймификацията в сферата на образованието, културата и туризма. Представени са игровите елементи и техниките на геймификацията, както и неигровите случаи, в които тя също може да се приложи, са изследвани в изследването. Обсъждат се основните

разлики между геймификацията и традиционните образователни модели. Проучени и анализирани са практически примери от България за игровизация в сферите на културата, туризма и образованието. Изяснени са основните характеристики и предимства на приложението на геймификацията в обучението. Доказана е тезата, че геймификацията заема все по-голямо място в образованието и са посочени основните промени, до които ще доведе нейното прилагане.

The aim of the study is to examine some important practical-applied aspects of gamification in the field of education, culture and tourism. The game elements and techniques of gamification are presented, as well as the non-game cases in which it can also be applied were explored in the study. The main differences between gamification and traditional educational models are discussed. Practical examples from Bulgaria of gamification in the fields of culture, tourism and education have been researched and analyzed. The main characteristics and advantages of the application of gamification in education are clarified. The thesis that gamification occupies more and more space in education is proven and the main changes to which its application will lead are indicated.

43. Алексова, Д., М. Спасова, П. Стоева, А. Стоев. 2022. **Пещерен комплекс с праисторическа лунно-слънчева обсерватория при с. Байлово – опазване, социализация и туристическа интерпретация**, В: Сборник с доклади от V научна конференция с международно участие "География, регионално развитие и туризъм - съвременни измерения". Шумен: „Епископ Константин Преславски“, с. 135-146, ISBN: 978-619-201-686-9

В доклада са представени механизмите за опазване и консервация, както и изграждане на археологически парк на базата на добре проучен скално-изсечения паметник (скално светилище) с астрономическо съдържание. Този паметник може да се отнесе към скалните светилища, които са се почитали в по-голям регион, функционирали са непрекъснато и са били отдалечени от по-големи селища. Системните наблюдения на Луната са били съхранявани чрез 240 скални изображения, служещи едновременно и за поклонение, от които 126 са контурни, 37 са вкопани и 77 са барелефни. Техните размери са различни, като диаметрите им варират в границите от 24 до 88 см, което потвърждава значимостта на обекта и необходимостта от неговото опазване. Музеефикацията на археоастрономическия паметник край с. Байлово се предлага да стане в рамките на археологически парк под открито небе при отчитането на вътрешни и външни фактори. При това, да бъдат спазени критериални оценки като: историческа ценност (значимост) на паметника, археоастрономическото му съдържание, съхраненост на археологическите останки и достъпност за посетителите.

The report presents the mechanisms for protection and conservation, as well as the construction of an archaeological park based on a well-studied rock-hewn monument (rock sanctuary) with astronomical content. This monument may refer to rock sanctuaries that were worshiped over a larger region, functioned continuously, and were remote from larger settlements. Systematic observations of the Moon have been preserved through 240 rock images serving simultaneously as worship, of which 126 are contoured, 37 are incised, and 77 are bas-relief. Their sizes are different, with their diameters ranging from 24 to 88 cm, which confirms the importance of the site and the need for its preservation. The museification of the archaeo-astronomical monument near the village of Bailovo is proposed to take place within the framework of an open-air

archaeological park, taking into account internal and external factors. At the same time, criterion evaluations such as: historical value (significance) of the monument, its archaeoastronomical content, preservation of archaeological remains and accessibility for visitors must be respected.

44. Алексова, Д., М. Спасова, П. Мъглова, А. Стоев. 2023. **Космическия туризъм в околоземното космическо пространство: технологии, организация, иновации и екология**. В: сборник доклади от научна конференция „Близкият космос – обща цел“, 11-12 май 2023 г., Велико Търново, НВУ Васил Левски, с. 49-64, ISSN: 2815-352

Докладът представя анализ на историята, съвременното състояние и тенденциите в развитието на космическия туризъм. Научно-техническият прогрес през 20-ти век направи възможно осъществяването на вечната мечта за излизане в открития космос. Това позволи много бързо да се дефинира понятието космически туризъм, като полети в космоса за сметка на частни средства за развлекателни, бизнес или други (научни изследвания, любителски и др.) цели. В по-широк смисъл това е пазарен продукт, който е пряк резултат от функционирането на космическата индустрия като цяло и човешкото желание за пътуване. Направен е анализ на състоянието и възможностите за развитие на космическия туризъм в няколко водещи и потенциални пазара: САЩ, Индия, Корея, Русия и Малайзия. Орбиталните и суборбиталните полети са показани като възможност за туристически дестинации, включително посещение на тематични паркове и съоръжения за обучение на астронавти, екскурзии до космодруми, наблюдение на изстрелвания на ракети, образователни програми и изследователски и хоби проекти в областта на аеронавтиката.

The report presents an analysis of the history, current state and trends in the development of space tourism. Scientific and technical progress in the 20th century made it possible to fulfill the eternal dream of going into outer space. This allowed the concept of space tourism to be defined very quickly, such as flights into space at the expense of private funds for recreational, business or other (scientific research, amateur, etc.) purposes. In a broader sense, it is a market product that is a direct result of the functioning of the space industry as a whole and the human desire for travel. An analysis has been made of the state and opportunities for the development of space tourism in several leading and potential markets: the USA, India, Korea, Russia and Malaysia. Orbital and suborbital flights are shown as an opportunity for tourism destinations, including visiting theme parks and astronaut training facilities, field trips to spaceports, observing rocket launches, educational programs, and research and hobby projects in the field of aeronautics.

45. Алексова, Д. 2016. **Създаване на интердисциплинарни мрежи чрез развитие на образователен и доброволчески туризъм**. В: Сборник доклади от кръгла маса Диверсифициране на туристическия продукт по примера на туристически район Северно Черноморие - Варна. Варна, Икономически университет, ISBN 978-954-21-0910-5

Докладът разглежда тенденциите и перспективите за развитие на образователен и доброволчески туризъм в България, като са отчетени тяхната специфика и основните им конкурентни предимства. Представени са резултатите от няколко авторски проучвания на добри практики. Направени са изводи за образователния и възпитателен ефект при извършване на дейности в защитени територии и приобщаване на участниците в

екологични каузи. Отчетен е приносът за формиране на екологично съзнание, грижа за околната среда, подпомагане на регионалното развитие и местната общност, както и условията за създаване на алумни мрежи. Интердисциплинарният подход за обучение в реална среда, основан върху доктрината на Томас Кун за принципа на парадигмата чрез конкретни примери доказва, че устойчивото мислене може да се превърне в устойчиво действие. Установяването на трайна връзка между академичния свят, гражданските инициативи и неправителствения сектор, както и обменът на международен опит при образователни и доброволчески пътувания е представено чрез опита на интердисциплинарна образователна мрежа „Място за бъдеще”. Развитие на двата вида туризъм има възможност да допринесе съвременното образование да бъде интердисциплинарно, интегрирано с опита ни, практическо и екологично.

The report examines trends and prospects for development of educational and volunteer tourism in Bulgaria, by considering their specific features and their main competitive advantages. Article presents the results of several author studies on best practices. Conclusions for educational and educative effect were made in implementation of activities in protected areas and involvement of participants in environmental causes. There has been contributing to the formation of ecological awareness, environmental care, support of the regional development and the local community as conditions for setting up alumni networks. The interdisciplinary approach to learning in a real environment, based on the doctrine of Thomas Kuhn on the principle of paradigm through concrete examples proving that sustainable thinking can become a sustainable action. The establishment of a stable relationship between academic world, civil initiatives and NGOs, as well as the exchange of international experience in educational and volunteer travelling is represented by the experience of interdisciplinary education network "Place for Future." The development of both types of tourism has the opportunity to contribute modern education to be interdisciplinary, integrated with our experience, practical and environmental friendly.

46. Алексова, Д. 2015. **Място за бъдеще - новаторски интердисциплинарен подход за обучение в реална среда**. В: Сборник с доклади от Научно-практическа конференция “Човешкият капитал – методология, измерения и практики”. София, НБУ, с. 473-482. ISBN 978-954-535-853-1

Докладът разглежда интердисциплинарният подход за обучение в реална среда на университетската кампания за гражданско участие и устойчиво развитие „Място за бъдеще”. Дадени са конкретни примери как устойчивото мислене може да се превърне в устойчиво действие чрез обучение в реална среда, съчетано с обмен на международен опит и установяване на трайна връзка между академичния свят, гражданските инициативи и неправителствения сектор. Основният фокус е върху придобиването на знания и опит от студентите не само за теоретичния, но и за практическия аспект на гражданското участие като основа за устойчиво развитие.

The report examines the interdisciplinary approach to education in a real environment of the university campaign for civic participation and sustainable development "Place for Future". We are given specific examples of how sustainable thinking can become a sustainable action through education in a real environment, coupled with the exchange of international experience and establishment of lasting links among the academic community, civil initiatives and NGOs. The main focus is on the acquisition of knowledge and experience of the students not only theoretical but also the practical aspects of citizenship as the basis for sustainable development.

47. Alexova, D., J. Jordanov. 2013. **Sector Policy for Health and Medical Spa tourism in Republic of Bulgaria**. In: Business Management and Strategy. 4 (2). p. 29-41, ISSN 2157-6068

Настоящото изследване разглежда спецификата на здравния и медкъл СПА туризъм и възможностите за приоритетното му развитие, съобразно световните и европейски тенденции, стратегическото развитие и механизмите на регионалната секторна политика. Очертани са основните характеристики на здравния и медикъл СПА туризъм и тенденциите за развитие на специализираните туристически продукти. Анализирани са туристическото предлагане, профилът на туристите и характеристиката на специализираните здравни и медикъл СПА програми. Направен е критичен анализ на основните световни и европейски приоритети и перспективи съобразно макроикономическите фактори и предпоставки. Разгледани са стратегически и тактически въпроси на секторната политика в развитието на здравния и медикъл СПА туризъм. Очертани са организационно-управленските акценти на секторната политика за приоритетно развитие на здравния и медикъл СПА туризъм в България в рамките на „Стратегията - България 2020”. Отделено е по-специално внимание на регионалните акценти на секторната политика в дългосрочен план, маркетинга и рекламата на програмите за здравен и медикъл СПА туризъм. Обобщени са основни изводи и заключения на базата на статистически данни, изследвания на световни организации и анализ на събираната информация от авторите за специализирани проучвания от международни форуми и срещи. Дадени са конкретни предложения и препоръки.

The present study examines the specifics of the Health and Medical Spa tourism and the opportunities for its priority development according to the European and global trends, strategic development and the mechanisms of the regional sector policy. It is analyzed the tourist supply, the tourists profile as well as the characteristics of the specialized health and medical Spa programmes. It is accomplished critical analysis of the basic world and European priorities and perspectives, based on macro economical factors and premises. The organizational and managerial stresses of the sector policy for priority development of the Health and Medical Spa tourism in Bulgaria in the frames of “the Strategy – Bulgaria 2010”, based on researches of world organizations, statistical data and analyses of information, gathered by authors of specialized researches at international forums and meetings, and the underlying conclusions and recommendations are summarized.

48. Алексова, Д. 2011. **Отговорният и солидарен туризъм – път към Човека и съприкосновението с него**. В: Туризмът - предизвикателства в условията на икономическа криза : Сборник статии. София. Нов български университет, с. 481-493, ISSN 1312-5451

В доклада са разгледани понятията отговорен, алтернативен и солидарен туризъм. Посочени са основните характеристики на алтернативния туризъм и принципите, които следва да спазва солидарният туризъм. Акцентирано е върху ангажиментите, които имат туроператорите и другите заинтересовани страни спрямо клиентите, спрямо персонала, спрямо посещаваната дестинация и ангажимента към местното население, като са посочени добри световни практики. На преден план изпъква и определението за етичен

„справедлив” туризъм. Въз основа на Хартата на справедлив туризъм, разработена в рамките на работна група "Туризъм" на платформата за справедлива търговия, етичният туризъм е определен като пакет от услуги, предлагани от туроператорите за мениджъри и пътешественици. Изследването завършва с таргетиране на туристите, предприемащи отговорно и солидарно пътуване.

The report examines the concepts of responsible, alternative and solidarity tourism. The main characteristics of alternative tourism and the principles that should be followed by solidarity tourism are indicated. Emphasis is placed on the commitments that tour operators and other stakeholders towards customers, towards staff, towards the visited destination and the commitment to the local population, with good global practices indicated. The definition of ethical "fair" tourism stands out in the foreground. Based on the Fair Tourism Charter developed within the framework of the Tourism Working Group of the Fair Trade Platform, ethical tourism is defined as a package of services supplied by tour operators to managers and travellers. The research concludes by targeting tourists undertaking responsible and solidarity travel.

Показател 8. Студии, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация

Alexova, D. 2020. **Sustainable Development of Cultural Tourism on Example of Botevgrad Municipality: A Model for Local Tourist Development**, Handbook of Research on Creating Sustainable Value in the Global Economy, IGI Global book series Advances in Finance, Accounting, and Economics, pp. 463-483., ISBN13: 9781799811961| ISBN10: 1799811964| ISBN13 Softcover: 9781799811978

Изследването включва проучване на потенциала за устойчиво туристическо развитие на културния туризъм на примера на Община Ботевград, България. Основните акценти са насочени към теоретичните постановки като системни методи за териториално развитие на културния туризъм в бившата туристическа дестинация и практическите изследвания, които включват предложения за развитие на туристически продукт. Основните подходи са системният, свързан със системния характер на териториалната система за отдих и туризъм на местно ниво и емпиричният, използван за набиране на необходимата по обем и характер първична количествена и качествена информация. Използваните методи на изследване се основават на дедуктивен подход. Основните ограничаващи фактори на проучването са липсата на мониторинг на туристическите посещения, достатъчно статистическа информация и предишни систематични проучвания, липсата на традиции в туристическия сектор и фактът, че общината никога не е работила предварително за развитието на туризма.

The survey includes a study of the potential for sustainable tourist development of cultural tourism on example of Botevgrad Municipality, Bulgaria. The main accents are focused on theoretical formulations as system methods for territorial development of cultural tourism in the former tourist destination, and practical researches which include proposals for tourism product development. The main approaches are the systemic, related to the systemic character of the territorial system for recreation and tourism at the local level and the empirical, used for gathering the necessary, in volume and character, primary quantitative and qualitative information. The research methods used are based on a deductive approach. The main limiting factors of the study are the lack of monitoring of tourist visits, sufficient statistical information and previous systematic research studies, the lack of traditions in the tourism sector and the fact that the municipality has never worked preoperatively for the tourist development.

Показател 9. Студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове

1. Алексова Д., Н. Стефанов, Г. Петров. 2017. **Фактори и предпоставки за развитието на екотуризма в Община Ботевград.** Научни трудове на МВБУ, т. 9, с. 213-247, ISSN 1313-0846

Изследването включва проучване на екотуристическия потенциал на община Ботевград и възможностите за предлагане на атрактивни екотуристически продукти. В конкурсите за устойчиво развитие е направен преглед на съвременните тенденции в търсенето и предлагането на екотуризъм, както и на особеностите на маркетинга и рекламата на екотуризма. В изследването са изследвани възможностите, които предоставят природните дадености на община Ботевград и защитените територии в района. На базата на основните изводи са формирани конкретни предложения за нови екотуристически продукти, които имат за цел да допринесат за превръщането на Община Ботевград в атрактивна туристическа дестинация.

The survey includes a study of the ecotourism potential of Botevgrad Municipality and the opportunities for attractive ecotourism products supply. An overview of the current trends in ecotourism demand and supply as well as the peculiarities of ecotourism marketing and advertising are made in the contexts of sustainable development. The opportunities provided by the natural resources of the Botevgrad Municipality and the protected areas in the region are explored in this study. Specific proposals for new ecotourism products have been formed on the basis of the main conclusions, which aim is to contribute to the transformation of Botevgrad Municipality into an attractive tourist destination.

2. Алексова, Д. 2021. **Проучване развитието на туризма в националните курорти на България и прилагане на механизми за устойчиво развитие,** сборник „Научни трудове” МВБУ, т.12, МВБУ, София, ISSN 1313-0846

Изследването включва проучване на потенциала за устойчиво туристическо развитие на националните курорти в България и възможностите за управление на дестинациите. Основните акценти са насочени към техните етапи на развитие, допуснати грешки в планирането и нормативната уредба и определяне на насоки за тяхното устойчиво развитие, съобразено със съвременните тенденции. Направен е задълбочен анализ на маркетинговата макро среда и факторите, влияещи върху развитието на туризма, както и SWOT анализ. Той включва разработване на метод за местно туристическо развитие на туристическа дестинация. Обърнато е внимание на разработването на методологическа рамка за изследване, анализ и оценка на туристическия потенциал на дестинациите: външни и вътрешни фактори на околната среда, туристически ресурси, материални ресурси, човешки ресурси и административен капацитет. Всички те са представени като подсистеми на териториалната система за отдиха и туризма. Извършено е проучване на взаимовръзките между тях, дефинирането на стратегическите приоритети и предложенията за устойчиво развитие на туризма на местно ниво. Доказано е, че успешното развитие на устойчив туризъм в националните курорти е свързано с провеждането на системни маркетингови проучвания.

The survey includes a study of the potential for sustainable tourist development of national resorts in Bulgaria and the opportunities for destination management. The main accents are focused on their stages of development, mistakes made in the planning and regulations and setting guidelines for their sustainable development, in accordance with current trends. It is made an in-depth analysis of the marketing macro environment and the factors influencing the development of tourism, as well as SWOT analysis. It involves developing a method for local tourist development of a tourist destination. Consideration has been given to the development of a methodological research framework, analysis and evaluation of tourism potential: external and internal environmental factors, tourism resources, material resources, human resources and administrative capacity. They are all represented as subsystems of the territorial recreation and tourism system. A study of the interconnections between them, the definition of strategic priorities and the proposals for a sustainable tourism development at the local level was carried out. It has been proven that successful sustainable tourism development in the national resorts is related to conducting systematic marketing studies.